

1. **WYKONAWCZĄ**
 2. **WYKONAWCZĄ**
 3. **WYKONAWCZĄ**
 4. **WYKONAWCZĄ**
 5. **WYKONAWCZĄ**
 6. **WYKONAWCZĄ**
 7. **WYKONAWCZĄ**
 8. **WYKONAWCZĄ**
 9. **WYKONAWCZĄ**
 10. **WYKONAWCZĄ**
 11. **WYKONAWCZĄ**
 12. **WYKONAWCZĄ**
 13. **WYKONAWCZĄ**
 14. **WYKONAWCZĄ**
 15. **WYKONAWCZĄ**
 16. **WYKONAWCZĄ**
 17. **WYKONAWCZĄ**
 18. **WYKONAWCZĄ**
 19. **WYKONAWCZĄ**
 20. **WYKONAWCZĄ**
 21. **WYKONAWCZĄ**
 22. **WYKONAWCZĄ**
 23. **WYKONAWCZĄ**
 24. **WYKONAWCZĄ**
 25. **WYKONAWCZĄ**
 26. **WYKONAWCZĄ**
 27. **WYKONAWCZĄ**
 28. **WYKONAWCZĄ**
 29. **WYKONAWCZĄ**
 30. **WYKONAWCZĄ**
 31. **WYKONAWCZĄ**
 32. **WYKONAWCZĄ**
 33. **WYKONAWCZĄ**
 34. **WYKONAWCZĄ**
 35. **WYKONAWCZĄ**
 36. **WYKONAWCZĄ**
 37. **WYKONAWCZĄ**
 38. **WYKONAWCZĄ**
 39. **WYKONAWCZĄ**
 40. **WYKONAWCZĄ**
 41. **WYKONAWCZĄ**
 42. **WYKONAWCZĄ**
 43. **WYKONAWCZĄ**
 44. **WYKONAWCZĄ**
 45. **WYKONAWCZĄ**
 46. **WYKONAWCZĄ**
 47. **WYKONAWCZĄ**
 48. **WYKONAWCZĄ**
 49. **WYKONAWCZĄ**
 50. **WYKONAWCZĄ**
 51. **WYKONAWCZĄ**
 52. **WYKONAWCZĄ**
 53. **WYKONAWCZĄ**
 54. **WYKONAWCZĄ**
 55. **WYKONAWCZĄ**
 56. **WYKONAWCZĄ**
 57. **WYKONAWCZĄ**
 58. **WYKONAWCZĄ**
 59. **WYKONAWCZĄ**
 60. **WYKONAWCZĄ**
 61. **WYKONAWCZĄ**
 62. **WYKONAWCZĄ**
 63. **WYKONAWCZĄ**
 64. **WYKONAWCZĄ**
 65. **WYKONAWCZĄ**
 66. **WYKONAWCZĄ**
 67. **WYKONAWCZĄ**
 68. **WYKONAWCZĄ**
 69. **WYKONAWCZĄ**
 70. **WYKONAWCZĄ**
 71. **WYKONAWCZĄ**
 72. **WYKONAWCZĄ**
 73. **WYKONAWCZĄ**
 74. **WYKONAWCZĄ**
 75. **WYKONAWCZĄ**
 76. **WYKONAWCZĄ**
 77. **WYKONAWCZĄ**
 78. **WYKONAWCZĄ**
 79. **WYKONAWCZĄ**
 80. **WYKONAWCZĄ**
 81. **WYKONAWCZĄ**
 82. **WYKONAWCZĄ**
 83. **WYKONAWCZĄ**
 84. **WYKONAWCZĄ**
 85. **WYKONAWCZĄ**
 86. **WYKONAWCZĄ**
 87. **WYKONAWCZĄ**
 88. **WYKONAWCZĄ**
 89. **WYKONAWCZĄ**
 90. **WYKONAWCZĄ**
 91. **WYKONAWCZĄ**
 92. **WYKONAWCZĄ**
 93. **WYKONAWCZĄ**
 94. **WYKONAWCZĄ**
 95. **WYKONAWCZĄ**
 96. **WYKONAWCZĄ**
 97. **WYKONAWCZĄ**
 98. **WYKONAWCZĄ**
 99. **WYKONAWCZĄ**
 100. **WYKONAWCZĄ**

פרייטאג פ' בראשית פ'ו תשרי תרצ"ה.

פלייבט געוונד!
 מיין ליעבען פאטער, ברידער, פאמיליע און אלע מיין גוטע פריינד, איבער-
 הויפט מיין ליעבען פריינד וואָלף לאַנצמאַן און פרוי, וועלכער האָט מיר מיט
 ברידערליכע הילף מיטגעהאָלפֿען מאטערעל און מאָראַליש אַבזאָרגירן קיין
 ארץ-ישראל אונזער האַרציגסטען פלייבט געוונד.
 חנוך לעוואָוויטש, פרוי און קינד.

גליקליכע לאַסען
 צו דער 1-טער קלאַס פון דער 31-טער מלוכה = לאַטעריע
 צו בעקמען אין דער בעקאנטער קאלעקטור
 L. JUSTMAN, CZESTOCHOWA
 WARSZAWSKA № 3.

ideałem palaczy i g. q. l. b. z. y
TYTONIOWKI
żądać wszędzie —

Towarzystwo Złustachowskiej Fabryki Odlewów i Emaljerii
„METALURGJA”
 sp. z ogr. odp.
 Częstochowa, ul. Krotka 16, telefony 22-46 i 20-61.
 Odlewnia **żeliwa i wyrobów lano-kutych**,
 Emaljeria, Niklownia, Warsztaty mechaniczne.

Fabryka produkuje:

Naczynia surowe i emaljowane. Przedmioty sanitarne i kanalizacyjne. Rury i kształtki kanalizacyjne. Żelazka do prasowania polerowane i niklowane. Kuchenki i piecyki. Blachy, ruszta i drzwiczki. Odlewy budowlane i do maszyn rolniczych. Odlewy maszynowe **ŻELIWNE** i **LANO-KUTE** surowe i obrobione wg własnych i nadeśtanych modeli.

פאַרבער" און כעמישע וועשער" אָפּ
"BENETA" אָפּ
בערעק יאָסעלעוויטש 11 זא
 (נעגונאיבער דעם געוועזענע פון דער קאפּעלזשארניע
 אונטער דער לעיטונג פון אַנאָסטאַזענס פון
 דער כעמישער אינדוסטריע - שולע אין וואַרשע.
100 פּראָ. גאַראַנטירט פאַר גוטער אויספירונג.

Szkoła TAŃCÓW
baletm. K. Kosteckiego
 w lokalu własnym Waszyngtona 6
 Przyjmuje zapisy na kursy, lekcje od-
 dzielne codziennie od 10 rano do 9 w.
 Opłata za lekcję przystępna
 שבת 6 קאמאכער אויף יעדען שבת 8 חודש
 פראקטישע דאנצן פאר יודישע געזעלשאפט
 קלענע פארשלאגערס צוגעגליכער אפמאך.

SZKOŁA KOEDUKACYJNA I PRZEDSZKOLE
z prawami szkół państwowych

ZOFJI WAJNSZTOKÓWNY
w Częstochowie, Aleja 20, telef. 10-78.

zawiadamia, że egzaminy do wszystkich klas systemem lekcyjnym trwają. — Lokal szkolny znacznie rozszerzony. — Przedszkole przeniesione do nowego lokalu. — Podczas pogód lekcje w ogródku szkolnym. — Do przedszkola przyjmuje się dzieci od lat 3-ch. — Kancelarja czynna codziennie od 11—13 i 16—18.

UWAGA: Dla niezamożnych **ULGI** w **OPLACIE CZESNEGO**

האלקטראס דאס געזונט

די העלט בארימטסטע דאקטוירים האבן עקספע-
סערט, אז 75% פון אלע אנדערשע אנטשטאנדע
אליציע אבסטרוביציע,
פארקערטע מאגן אויף די היינטיקסטע סיבה פון
געזונט פון קראנקהייטן - פארמאציעס דאס
פלאז און שאפט א שלעכטע שטאף-העקסאלאנ
ZIOLA 2 GÖR HARCU
D-ra LAUERA
זיי עס האבן עקספעסערט די גרעסטע ראק-
טוירס, זענען אן איידעל מיט פאר עוונט פאפ
רעם מאגן, באזירט אבסטרוביציע, זענען א ליכט
היידראקסאלאנ-מיטל, פארליכטערן די אויפנאמע
פון די סארדראונג-ארגאנען, פארשטארקן דעם
ארגאניזם און עקען דעם אפטייט.
ZIOLA 2 GÖR HARCU D-ra LAUERA
באזירטן די ליידן פון לעבער, ניר, גאלטמיינער,
העמארידן, ליידן, רעסעאפציעס, און
אסערעס און
רייפן פון א שאכטל 1.50 זלי, א
א דאמלט שאכטל 2.50 זלי.
זי פאקטען אין אפטיק און אפטיק-קלארן.

די לעצנטע התראה.
צום לעצטען מאל פאָדער איך אויף דעם ה' יהודה בער בירנבוים,
ווארשאָווער 21, צום דין-תורה וועגען דעם וועקסל פון 500 ₪.
נישט קוקענדיג דערויף, וואָס איך האָב איהם שוין עטליכע מאל גע-
רופען צו אַ דין תורה, דרעהט ער זיך אלץ אַרױס מיט פערשידענע טרעצים,
בין איך געצווינגען דאָס צו טהון עפענטליך און בין מזהיר, אז אויב ער
וועט דעם זונטאג פרשת נח נישט קומען צום דין תורה, וועל איך דעם גאנ-
צען ענין איבערגעבען צו דער פראָקוראָטור.
ש. פיששאלטער.

אונזער פריינד **אברהם גאטליעב**
צוליעב'ן טויט פון זיין פאטער
נ"ע מענריץ
דריקען אויס דעם טיעפסטען מיטגעפיהל.
פאמיליע רובינשטיין, פאמיליע לאנצמאן,
פאמיליע אָרענבאָך אין ש. פראנק.

LOS Y I-ej klasy 31-ej loterji
są już do nabycia
w najszcześniejszej kolekturze
S. HAFETKA i S. BORZYKOWSKI Aleja 2
telefon 19-13.
Oddział: WARSZAWSKA № 9
Ciągnienie dn. 18 b. m. Ciągnienie dn. 18 b. m.

Niniejszem uprzejmie zawiadamiam, że istniejący od kilku lat
magazyn kapelusików i czapek dziecięcych
p. f. KONIECOLSKA
 ALEJA 11, ZOSTAŁ PRZENIESIONY NA UL.
Katedralną 11, I-e piętro, front.
 Magazyn nadal zaopatrzony w najnowsze modele kapelusików
 dziecięcych PO CENACH BARDZO PRZYSTĘPNYCH.

KURS KROJU i SZYCIA

ubrań damskich, dziecięcych i modelowania przy pomocy przyrządów „PATRON EXPRESS” system. prof. Akademji Paryskiej E. Lewańskiego wyczuła dyplomowana instruktorka

W Częstochowie, Ogrodowa 11 w bramie parter

Kurs trwa 3 miesiące, a po ukończeniu dyplom.

Zapisy od godz. 3—7 wiecz.

UWAGA: Panie zdolniejsze otrzymują dyplomy instruktorskie, a także mogą być angażowane na posady instruktorek w całej Rzeczypospolitej Polskiej.

דער פוטער-סקלאד
MAURYCZ KORNBERG
CZĘSTOCHOWA, ALEJA 6. Tel. 22-59.
עמפפעהלט אויפ'ן לויפערדען סעזאן
אלע סארטען פוטערס צו קאנקורענץ-פרייזען.

LOS I-oj klasy po 10 zł. za ćwiartkę
polecą
SŁYNNĄ z wielu WIĘKSZYCH WYGRANYCH
KOLEKTURĄ
ANTONIEGO EGERA, Częstochowa
ALEJA I-sza № 14. Telefon 14-41.
Na prowincję wysyła się zaraz po otrzy-
maniu wpłaty na P. K. O. № 140.196.

PROSZKI
«KOWALSKINA»
 STOSUJE SIĘ
 PRZY UPORCZYWYM
BÓLACH GŁOWY
 KONIECZNIE ZE ZNAKIEM
 „SERCE W DIERSZCIENIU”
 FABRYKA CHEM.FARMAC. ARKOWALSKI, WARSZAWA

משה אש.

וועטו לי מקדש...

(צום בוי פונ'ם נייעם בית-המדרש).

אמר הקב"ה: בני, שטרחו ונזדרו במשכן, יכתב שבחן במשכן בתורה; והנשיאים, שנתעצלו, חסר אות אחת משמותם, שכן כתיב: והנשיאים - חסר יו"ד אחת.

ג-ט האט געזאגט: מיינע קינדער, וועלכע האבען אנטווערענען אינ'ם בוי פונ'ם משכן, זאלען פערלייבט ווערען אין דער תורה - דאנענען די נשיאים, דאס אויבערשטע פון שטיי-סעל, די פלל-טהווער און דעה-זאגער, וועלכע האבען געזענערט מיט זייערע נדבות, זאל פון זייער נאמען געמי-נערט ווערען א יוד, אנשטאט: גשי-אים - נשיאים (תחומא פקודי).

נאכדעם, ווי די יודען זענען ארויס-געגאנגען פון מצרים, יעדעס מאל גע-האט אנדערע פרעסענטיסע צום רבש"ע און משה רבנו, אז: דאס וואסער איז ביטער, דאס חלק פלייש, וואס זיי בע-קומען צום מיטגאט איז צו-קליין, בער-הענדיג זיך ווען עס איז זייער אראפגעפאלען מן פון הימל - האט ג-ט געזאגט צו משה: איצט, ווען אלע וועלכע זענען שוין ער-פולט, האב איך איר צו זייער פער-לאנג: וועטו לי מקדש - זאלען די יודען מיר אויפבויען א מקדש, א היי-ליגטום, א צונויפקום-ארט, וואו זיי זאלען אפריכטען די תפילות, לערנען תורה - וסכנתי בתוכם - דעמאלט וועל איך אויך דאס געפונען זיך מיט זיי.

ווי נור משה האט איבערגעגעבען ג-ט'ס רייד צו די יודען, ויבאו האנשים על הנשים, זענען געקומען מענער און פרויען און געברענגט, וואס איינער האט נאר געהאט: גאלד, פינגערלעך, אויערינגען, בראנאלעטען, בוי-מא-טעריאלען, פוטער'ס א. א. וו.

די פרויען האבען מיט זייערע הענד געשפינען פערשידענע זאכען, וואס זענען נויטיג געווען צום משכן, דאנע-נען די ארימע יודען, וועלכע האבען נישט געהאט, וואס צו געבען, האבען זיך זעלבסט געשטעלט צו דער ארבייט, אזוי אז די בוי-מייסטערס זענען גע-קומען צו משה'ן און געזאגט: מרבים העם להביא - דאס ברענגען צו פיעל מאטעריאל שטערט די ארבייט. משה איז דעריבער געווען געצוואונגען ארויסצוגעבען א בעפעל: מעקד קיין נדבות נישט צו געבען.

די מנדבים זענען אבער געווען נור די פאלקס-מענשען, ווי דער פסוק זאגט: מרבים "העם" להביא - דאס

קליינער פערלייבטאג.

דורך שווארצע פריילעך...

האבען געהאט דעם היירענען יום-טוב. דאכט זיך, אז שוין א סך יאהרען האט מען דאס נישט געהאט. אלעמאל, אז ס'איז געקומען סכות האט געזענעט און די קריסטען האבען זיך מיט אונז גערייצט: אט, אז די יודעלעך ווילען ווערען אין דער סוכה, רעקענט און עס איז שוין געווען ביי זיי אנטאגענומען.

נער פלל, אז ווען ס'האט גערעגענט, האבען זיי געוואוסט, אז עס איז דער יודישער יום-טוב פחות. היינט אבער - רוף איך אויס מיט טרוימף - האבען מיר געהאט הערליכע טעג און זיי קאנען זיך מיט אונז נישט רייצען, זע-נען מיר טאקי געזאסען גאנצע 7 טעג ווי מאנארכען אין דער סוכה און גע-לעבט א גוטען טאג. און אויב עס האט שוין יא איין טאג גערעגענט, איז עס געווען שמיני עצרת, ווען מ'זיצט שוין נישט אין דער סוכה און דאס אויך נאר דערפאר, ווייל מען האט געזענעט "נשם", באלד אבער זענען די וואל-קענס פערשווינדען געווארען און די זון האט ווידער געווארעמט און דער עולם איז ארויס שפאצירען, "ספיגור" אין די אלעסען.

- ס'טויג נישט - גיט מיין שכן א ברום - כ'וועל נישט לייקענען, אז די שעהנע וועטערן ווירקען גוט אויפ'ן געמיט און הייטערן אויף די נשמה. וואס טויג מיר אבער די נשמה, אז צום לעבען מוז מען האבען דעם גוף און גראד די שעהנע וועטערן זענען אנטאגליק פאר דער פרנסה און אט, נאט, לעזט-שטופט ער מיר אונטער א צייטונג, וואו עס שטעהט שווארץ אויף ווייס, אז איינע פון די גרעסטע פוסער-

געווענדעט מיט אנטאגליק צו דער יודישער בעפעלקערונג צוריק דעם בית-המדרש אויפצובויען. מ'קען זאגען א שבה די היצענע יודען, אז דער דאזי-גער קול-קורא האט געפינען א שטאר-קען אפבלאנג אין זייערע הערצער. די ערשטע נדבה האט געגעבען א היגע פאבריק: 30 טויזענד ציגעל. א צוויי-טער פאבריקאנט - דעם גאנצען נויטי-גען מאטעריאל צום דאך. די היצענע האלץ-סוחרים - דעם גאנצען האלץ-געברויך צום בנין. אזוי פסטר האבען פערשידענע פאבריקאנטען און סוחרים געשענדעט: פענסטער-בעשלאג, שוי-בען, אייזען, קאלן, צעמענט, גרעסערע סכומים געלד א. א. וו. א גרעסערע צאהל פרויען האבען שבת מברכין אין דער שטאט-טהוועל מנדר געווען לויט'ן יכולת. די יודישע בעלי-מלאכות, ווי: טישלער, עלעקטראטעכניקער, גלעזער, מאלאזשעס, בלעכער וכדומה, האבען זיך פערפליכטעט צו ארבייטען די מלאכה הקודש, נישט פערלאנגענדיג דערפאר דעם מינדעסטען לוויה. וועל-כולם - די ברידער הענריק און שלמה שפאלטען, וועלכע לאזען שטעהן זיי-ערע אייגענע געשעפטען און ווידמען זיך דעם בוי פון בית המדרש, עפענע-דיג גלייכצייטיג זייער פרוואט קאסע יעדען פרייטאג, בעת'ן אויסצאהלען די ארבייטער, וואס זענען געשעפטעט ביים בית-המדרש-בוי, בכדי די לעצטע זא-לען דער פיהלען דעם געלד-מאגנעל, וואס דער בוי-קאמיטעט ליידט.

די אלע זענען אבער מענשען פון פאלק, וועלכע זוכען נישט קיין כבוד, ווי אויך קיין דאנק דערפאר, נור טהון עס פלב ונפש, ערפילענדיג זייער חוב אלס טשענסטאָכאָוער יודישע ביר-גער. די נשיאים אבער, וועלכע פער-טענדיגען צו זיין די שטאט פיהרער - אט זיי זעהט מען פארלויפנדיג נישט: זיי האבען נאך צייט. בעת ס'וועט האלטען ביים חנוכה בית המדרש, וועלען זיי קומען און מנדר זיין א יד אדער א גארטעלע צום ספר-תורה - און רעכע-נען, אז דערמיט האבען זיי שוין ער-פולט זייער הוב.

מעהרערע מאל האט זיך דער קאמי-טעט געווענדעט צו די גבאים פון די שוהלען און בת-תפלות, אז זיי זאלען זאמלען געלד צונויטען די מתפללים פאר דעם דאזיגען הייליגען צוועק. א חזן די גבאים פון דער אלטער שוהל און עטליכע מנינים - האבען די איב-ריגע נישט בעווייליגט אפילו צו ענט-פערן. מ'קען אבער צו זיי נישט הא-פען קיין פרעסענטיסע, ווארום זיי הא-פען בילעכערע ענינים צו ערלעדיגען, ווי למשל: צוגרייטען האנג-לעקען און פירמעס אין ווארשא האט באקרא-פירט צוליב די שעהנע וועטערן, ווייל זיי האבען נישט געקאנט בעצאהלען די פערפליכטונגען צוליב דעם שווא-כען פדיון און אלץ דערפאר, ווייל אנ-שטאט קאלט איז ווארעם, אויך ביי אונז א סך עס אנטאגליק. שפאצירען זיך דורך ביי די שניידערס, שוסטערס און אנדערע בעלי-מלאכות, בעזוכט די געשעפטען, וועט איהר זעהן, וואס פאר א חירוב די שעהנע וועטערן האבען אנטעמאכט. בעסער וואלט געווען-פרע-דינט ווייטער מיין שכן-אז ס'וואלט סכות גערעגענט, אז מ'וואלט געדארפט אנטהון א פאלץ אין סכה אריין, דער-פאר אבער וואלט דער מסחר געווען בעסער און די שפע וואלט געווען מיט דער פולער האנד. ביי אייך - הויבט אויף ווין קול מיין שכן - זענען די שעהנע וועטערן א ברכה. פאקטיש איז עס אבער פאר דער מענשהייט א קללה. אפשר וועט איהר אויך זאגען - טענה'ט ווייטער מיין שכן - אז דאס, וואס פאליציי ערלויבט נישט צו עפ-נען די געוועלבערע פאר 9 א זייגער פריה איז אויך א גליק?

אודאי-זאג איך-איז א גליק, צו וועלכע גוטע יאהר דארף איך צו עפ-נען דאס געוועלע 6 א זייגער פריה און ווערען פערשווארצט. בעסער עפען איך דאס געוועלע 9 א זייגער, אזוי ווי אין אייראפא און בין א מענש מיט אלע גלייך. אייראפא-שפרינגט אויף מיין שכן-אפער וועט איהר אויפהערען מיר דו-לען א קאם מיט אייער אייראפא. אה, דאס אייראפא האט אונז אומגליקליך געמאכט. ווען זענען פארגעקומען אזוי פיעל קאטאסטראפס מיט מענשליכע קרבנות ווי היינט אין אייער אייראפא. בעסער האט נישט קיין רחמנות אויף

Dlaczego przepłacać za prąd wtedy, gdy tę samą ilość światła można mieć za cenę do 20% niższą.

Nie należy zatem nabywać innych żarówek, choćby nawet o kilkanaście groszy tańszej, lecz kupować

OSRAMÓWKI

które wydzielają gwarantowaną przez fabrykę ilość światła, oznaczoną na każdej żarówce.

Kto chce mieć tańsze światło, niechaj kupuje

OSRAMÓWKI

z dwuskrętką z drutu krystalicznego

נדבות, אום זיי זאלען זיך אויך געפוי-נען אינ'ם בוך פון די מנדבים, אזוי, אז זייערע אייניקלעך אין די שפעטער-דיגע דורות זאלען זיך נישט דארפען צו שעהמען, דאמ זייערע זיידעס גע-פינען זיך נישט צווישען די, וועלכע האבען אנטווערענען אינ'ם הייליגען בנין.

טעטן איז א פערעניגונג!

ווי דען! אבער נור דער יעניגער, וואס עסט מיט שכל, וועט זיך פיהלען יונג און מונטער אפילו אין די עלטע-רע יאהרען. פון עסען ווייניגער פלייש וועט אייך היינט קיינער נישט אברע-דען, ווייל עטקער'ס לייכט-פערדייבא-רע און נארהאפטע פודינגס, קומען-צונאך און פערשטארקען דאס געפיהל פון געזונד איבערהויפט, ווען איהר עסט זיי מיט פרוכטען. ביי אלטע, סיי יונגע לויבען זייער אויסגעצייכענטען געשמאק. פאר קינדער האבען א ספע-יעלע בעדייטונג די מינעראל-זאלעסען, וואס געפונען זיך אין דר. עטקערס באק פראשקעס, ווייל זיי זענען נויטיג צום שטארקען און אלס בעשטאנד-טייל פון בלוט.

זיך אזוי, אז מען האט דערלויבט זומה זעליגעפילד צו זינגען א 15 מי-נוט יודישע פאלקס-לידלעך און דאס זאל זיין מיין פרייד? ניין, ברודערקע, דאס קאן מיך נישט בעפרידיגען. בע-סער זאל מען זי נישט לאזען זינגען קיין יודישע לידלעך, און בעסער זא-לען מיר זיין באמת בערעכטיגטע ביר-גער, זאלען אונזערע זיהן און ברידער צוגענומען ווערען אלס בעזאממע-מלכות'שע און קאמונאלע אינסטיטוצ-יעס אדער אין די גרויסע פאבריקען, און זאל מען באדיי נישט דערלויבען צו זינגען קיין יודישע לידלעך. וואס האב איך פון די לידלעך, כ'וועל נישט לייקענען, אז דאס איז א מארא-לישע סאטיספאקציע, אבער ווייניג-מאל האב איך אייך געזאגט, אז מיט בלוז נשמה, מיט רחניות קען מען נישט לעבען. יעדער לבוש מוז האבען א גוף, וואו אנטווערענען ווען מען שפייזט אונז אבער מיט בלוז א ביי-סעל רחניות, טויג עס נישט, איז ביי-טער, בעסער זאל מען אונז ווייניגער געבען רחניות און מעהר גשמיות, וועט במילא דאס רחניות אליין קו-מען, אזוי אבער ווי איצט, טויג נישט. ניין, איך בין נישט מסכים. דאס איז א סימן פון אונזער חורבן פון אונזער אומגליק.

איך האב נאך געוואלט רעדען מיט מיין שכן און איהם אויפווייזען, אז פועסטווערען איז נאך נישט אזוי שולעכט, אז - - - נאר איך האב בעסער געהאלטען פאר צוועקמעסיג איבערצורייסען דאס געשפרעך, מורא-האבענדיג, אז ער וועט פון אלעם מא-כען א תל, אז א מענש קוקט אויף אלע געשעהענישען דורך שווארצע ברילען?...

סמאל.

יורעאלי, בית-אלפא.

עפֿענט די טויערען פֿון יודישען לאַנד!

אויף דער יוצונג פון דער מאַנדא-טען-קאָמיסיע ביים פֿעלקער-בונד האט דער פּוילישער דעלעגאַט געפֿאָדערט, אַז די מאַנדאַטאַר-מאַכט זאָל עפֿענען די טויערען פֿון אַרץ-ישראל פֿאַר אַ יודי-שער אַיינזאָנדערונג. ער האט מאַכט-ווייט, אַז די עמיגראַציע-פּראָגע פֿון יודישען פֿאָלק עגיפּטירט נאָך אַלץ ווייטער און דאס פּאַסיגסטע אָרט דער-צו איז אַרץ-ישראל.

נישט קיין פּשוט'ע אינטערפּעלעאַציע איז עס געווען, עס איז געווען אַ פּאָ-דערונג פֿון אַ רעגירונג, אין וועלכערען לאַנד עס געפינט זיך דער גרעסטער יודישער קיבוץ, וואס האָלט זיך אין איין אונטערברעכען און פֿון טאָג צו טאָג ווערט זיין פּראָגע אַלץ ברענענ-דער.

עס איז נישט אונזער זאָך צו פער-טעפּען זיך אין דער עצם ערקלערונג פֿון פּוילישען דעלעגאַט, פֿון וועלכער מיר קענען זעהן פֿעל אַרױסדרינגען. פֿאַר אונז איז קלאָר איין זאָך, אַז די פּראָגע נעמט אַן אַ'אינטערנאַציאָנאַל-לען כאַראַקטער און פֿון דער אינטער-נאַציאָנאַלער טריבונע מוז קומען איהר לעזונג.

און ווי סוביעקטיוו מיר זאָלען נישט זיין, מוזען מיר דאָך אַרױסזאָגען אַנ-אַפּרעקטיווע מיינונג וועגען דער פּאָ-דערונג פֿון פּוילישען דעלעגאַט אויף דער דערמאנטער יוצונג אין גענף. נישט קיין אַנדערע, נאָר דוקא די פּוילישע מלוכה האט געהאַט די פּולסטע רעכט צו זיין פֿון די ערשטע, וועלכע רוקען אַרױס די יודען-פּראָגע אויפֿן אינטערנאַציאָנאַלען פּאַרױם, ווייל ווי שווער די יודען-פּראָגע זאָל נישט זיין אין דער גאַנצער וועלט, איז זי אַמ-שווערסטען אין פּוילען, וואו עס לעבט אַ 3-מיליאָניגער יודישער קיבוץ. אונ-זער פּראָגע אין פּוילען איז נישט קיין פּראָגע, איבער וועלכער עס לאָזט זיך אַרױסברענגען מיט אַ מאָך מיט דער האַנד. מיר מוזען וויסען, אַז פֿון טאָג צו טאָג קומען-צו צעהנדיגער און אפּסער הינדערטער יודישע אַרבייטס-לע-זע, וועלכע בעשווערען נאָך מעהר דעם גאָל פֿון דער בעפֿעלקערונג.

עס איז גענוג צו מאַכען אַ שפּאַציר אין דער יודישער געגנט און גלייך וועלען מיר זעהען די גרויסע גוים פֿון אינזערע ברידער-די פּוילישע בירגער. פֿאַלד וועלען מיר זעהן ווי די גאַנצע קריסטלעכע פֿון יוד נאָכט זיך אונטער און יעדע ריגע דראַקט אַ סכנה פֿון

אונטערגאַנג. און ביים היינטיגען טאָג, ווען אונ-זערע הימלען זענען אַזוי פּערנעפּעלט, ווען עס בושעוועט דער קריזיס, ווען עס איז אונמעגליך צו געפינען אַנ-זע-זיסטענץ, איז געקומען די פּוילישע פּאַרשטעהערשאַפט אין גענף און גע-פּאָדערט פֿון דער מאַנדאַטאַר-מאַכט צו עפּענען די טויערען פֿון אַרץ-ישראל, וועלכעס איז דאס איינציגע רעטונגס-אינזעל פֿאַר'ן יודישען פּאָלק.

עס קומט דער פּוילישער פּאַרשטע-הערשאַפט דערפֿאַר דער אמת'ער יישר-כה; אָבער אינטערעסאַנט איז די תּשו-בה, וועלכע עס האט געגעבען דער ענגלישער פּאַרשטעהער, אַז די עליה-מעגליכקייטען קען מען נישט פּעסט-שטעלען לויט דער יעצטיגער עקאָנאָ-מישער לאַגע פֿון לאַנד, נאָר מען מוז איבעררעכענען די צוקונפֿטיגע לאַגע אין אַרץ-ישראל."

אַז אַזוי שפּיעלט זיך מיט אונז די מאַנדאַטאַר-מאַכט ווי אַ קאָץ מיט אַ מויה. דער ענגלישער דעלעגאַט האט נישט געזאָגט, אַז עס זעהען זיך פֿאַר עקאָנאָמישע ענדערונגען אין דער צו-קונפֿט אין אַרץ-ישראל, נאָר מען מוז איבעררעכענען די צוקונפֿט. עס איז געווען אַ תּשובה, ווי אויפֿגעצוואונגען אין זי האט נאָך אַמאָל בעוויזען דעם אַנטי-יודישען קורס פֿון דער ענגלישער רעגירונג. דאס איז אַ נייער אָנהויב פֿון פּרישע נישט-פּאַראַויסגעזעהנע עליה-גזירות. עס דערנענטערט זיך דאָך דער נייער סערטיפּיקאַטען-שעדיול מ'ז מען מאַכען "בעוואָרענישען" אַדער "צוגרייטונגען".

און איצט נאָכ'ן אַרױסטרױט פֿון דער פּוילישער פּאַרשטעהערשאַפט אין גענף, מוזען מיר יודען אויסשרייען צו דער מאַנדאַטאַר-מאַכט: עפּענט די טויערען פֿון יודישען לאַנד! דאס יודישע פּאָלק וועט מעהר נישט בלייבען פּאַסיוו, צו אַלעראַרט בעגרענצונגען פֿון זייערע רעכט אין אַרץ-ישראל!

די תקופה, ווען דער ציוניזם איז געווען אַ לוקסוס און קיין אַרץ-ישראל זענען געפּאָהרען געצעהלטע יחידים איז שוין לאַנג אַוועק. היינט איז דער ציוניזם אַ ברויט-פּראָגע פֿון די יודישע מאַסען. היינט איז אַרץ-ישראל אונזער איינציגער רעטונגס-אינזעל, צו וועל-כען עס רייסט זיך דאס גאַנצע פּאָלק ישראל.

עפּענט די טויערען פֿון יודישען לאַנד!

מיט'ן בעגינען האט זיך אָנגעהויבען די בעוועגונג. נאָך איידער די זון איז אַרױס פֿון די גלעד-בערג, זענען שוין די מענשען אויפֿגעשטאַנען צו זייער אַרבייט. יעדער צו זיין ווינקעל, צו זיין פּעשעפֿטיגונג, ביחודות אדער צו-זאַמען מיט אַנדערע. אויפֿן בעפעהל פֿון גלאָק ציהען זיך אַלע פֿון די היי-זער און די באַראַקען, צוגעהען זיך און צושפּרייטען זיך ווייט-ווייט איבער די פּעלדער, ווייננאַרטענס און פרדסים, ווייל אַרבייט איז ווירקליך דאָ אַ סך און דערצו איז דאָך היי-זאָהר אַ גע-רעטעניש, אַ געבענטש יאָהר נאָך יא-הרען פֿון גוים און צרות, פֿון נאַטירליכע צופאַלען און אומגליקען. עס איז שניט-צייט. די וויינגאַרטענס זענען בעל'אָדען מיט פּרוכט און די פּעלדער גלאַנצען פֿון שפּע. עס בויגען זיך די זאָנגען פֿון פּולע, דיקע קערנער און בעטען זיך מען זאָל זיי אָבשניידען. דער גאָר-טען פֿון גרינס האט זיך פּערקליידעט אין רוטען, פּערקאַפט דאס אויג און רייצט. די פּאַמיראַרען האבען זיך אַרױספֿעדראַפּעט אויף די דראַסען פֿון די פּאַרקאַנעס, וואס ציהען זיך אין דער לענג, האבען זיך צוצווייגט און געבליבען הענגען אין דער לופט. זיי זענען רויטער פֿון רוט און פּלאַצען פֿון רייפֿקייט. די קבוצה ליגט אונטערן יאָך פֿון איהר לאַסט. דעריבער שטעהט מען אויף בעגינען און מען קומט צו-ריק שפּעט, די האַנד זאָל נישט מיעד ווערען צוויפּסנאָזאָמלען און צוזאַמענענ-גען מען דאס גליק, וואס די ערד האט גע-פּלאַסען און בעגליקט די אַרבייט מיט שפּע.

אָבער עפּיס אויסערגעווענהליכעס האט זיך געמערקט יענעם פּריהמאַרגען, אַ בעזונדער געפּיהל האט בעגלייט די, וואס זענען אַרױס צו דער אַרבייט, אַ גוטער אָנגענומענער און האַרץ-דערפּרי-שענדר געפּיהל האט בעגלייט די, וואס זענען אַרױס צו דער אַרבייט. "היינט איז ענדע שניט", האט איידער דעם צווייטען שטיל געזאָגט. און פֿון דעם בערגעל האבען זיך אויסגעברייט די אָבענשניטענע גלאַקסעפּיגע פּעלדער, קליינע און גרויסע הויפּענס שטרוי צו-שפּרייט ווייט און ברייט אויף מרח אין מערב, אויף אַלע זייטען - אַלץ פּערזנדיג. נאָך איין קליין שטיקעל פּעלד שטעהט נאָך עקשנות'דיג און קוקט שטייף און מיט גדלות אַרױס זיך, ווייל איהם האבען די שניטער אויסגע-וועהלט פּאַר'ן סיום פֿון שניט. "היינט

איז ענדע שניט", רייצען זיך די, וואס נעהמען אַראָב די וויינטרויפֿען מיט די תּבואה-שניידער. "מיר האָבען נאָך פּאַר זיך אַרבייט אויף טעג און וואָכען און ביי אייך, "שערער" האט זיך שוין גע-ענדיגט". און די תּבואה שניידער ענט-פערן מיט אַ שמיכלעל פֿון ביטול צו יענע, וואס הויבען ערשט איצט אן פֿון "בראשית". זענען אַרױס די טראַקטאָרס מיט אַ קלאַפּערדיגען געלעכטער און נאָך זיי די בעפליגעלטע מאַשין. אַנ-ערנסטע און פּול-פּערנאנטוואַרטליכע, האבען זיי זיך אויפֿגעהויבען פּאַרזיכ-טיג און מיט קרעפּטיגע שריט, זיי זע-נען אַרױס צו מאַכען די ברכה אויף דעם סיום. אַ גאַנצען טאָג האבען די אויגען נאכגעקוקט פֿון בערגעל נאָך דעם קאַמבין, וועלכער האט זיך גע-זעהען אויפֿן האַרציגאָנט. היינט איז ענדע שניט. אין דאָזיגען געפּיהל איז געווען עפּיס פֿון אַלץ-בעפּרייאַנג, אַ פּערלייכטערונג פֿון דער אַלסטעליכער אומרוהיגקייט און הויפּטזעכליך דאס גערעטעניש, די אנגעלאָדענע וואָגענס די פּולע שפּייכלערס און מאַגאזינען. אַט אין מיטען הויף איז נישט קיין שיינער פֿון שטרוי און נישט קיין הוי-פענס פֿון טרוקענע צווייגען, נאָר בער-גלעך צונויפֿגעלענטע אין שורות זעק, יעדער מין אין זיינע רייען. ווייץ און גערשט, פּולע בייכענע קערנער, רויט-ליכע און קלינגענדיגע ווי קליינע און בלינדענדיגע טראַפּענס גאָלד. זאָט איז דאס אויג און פּרעהליך איז דאס האַרץ, ווייל דער דאָרף האט אין זיין מיה גליק געזעהן די ערד און איהרע בעלי-בתים אַקעגענגעקומען.

אין האַלבען טאָג, ווען די חברים זענען געזעסען אַרױם די טישען, וואָר-טענדיג אויף מיטאָג, האט דער עס-זאָל גערוישט פֿון ויכוחים, ווייל די מיינונג-גען האבען זיך צוטיילט וועגען דער צייט פֿון דער שמחה. אַ טייל האט גע-פּאָדערט מען זאָל אָבלייגען אויף פּרי-טאָג-צו-נאָכטס און מיט אַ גערעכטען מאַטיוו: אויף מאַרגען איז שבת, אַ טאָג פֿון רוה, איז דאס אַ כּפּול'דיגע שמחה, אָבער ענדליך האט געזיגט די מיינונג, אַז מען דאָרף קיין שמחה נישט אָבלייגען. נאָך היינט וועט מען טאָג צען, נאָך היינט וועט מען זינגען, נאָך היינט וועט מען פּייערען די וואונדער-באַרע געשעהעניש: נישטאָ קיין כּח צו וואַרטען. מען קלודען אין טעלער, דאס איז אַ סימן פֿאַר אָנגעפֿענטליכע ער-קלערונג: חברים! היינט איז ענדע שניט,

זיך נאָר צושטעלען א פּולער קאַמפלעט, וואָס האָט געדאַרפט דערגרייכען די צאָהל פֿון 400 חוּל-המועד'ניקס. הא-פען זיי אַרױסגעשיקט שליחים קיין ראַדאָמסק, וויזעלן און אנדערע אַרומי-גע מקומות און געמאַכט ווי געוועהנ-ליך הוצאות. דערווייז האָט זיך אַרױס-געוויזען, אַז טשענסטאָאָוו אַליין האָט צוגעשטעלט דעם פּולען קאַמפלעט, און אַ טאָג פּאַר דער רייזע האָט מען שוין נישט גענומען דעם איינשרייבונגען. די זש. ט. ק. וועלכע האָט זיך גע-ריכט צו פּערדינען אַ פּאַר גילדען, האט אָבער צוואמען מיט די פּעסענטען געליטען אַ גרויסע ענטושיגונג, דהיינו: אַ פּאַר שעה פּריהער איז געקומען אַ שליח פֿון "אַרביס" און געמאָלדען, אַז די פּאַסאזשירען זאָלען מוחל זיין און צוצאהלען צו דריי זאָלטעס פּאַר אַ קאַפּ.

די אַלע טענות, אַז דאָס הייסט חלוק געמאַכט פֿון די יודישע פּאַסאזשירען, האָבען נישט געהאַלפּען. עס האט אפילו נישט געפּוועלט די גערעכטע טענה פֿון זש. ט. ק. אַז דער "אַר-ביס" האָט שוין גענומען האַנד-נעלד אויף דעם ערשטען פּרייז, טאָ ווי-אָזוי וועט מען קענען קומען צו די פּאַסאזשי-געוויסענאָמט. מיט איין וואָרט, מען האָט די זש. ט. ק. וואו אויך די חוּל-המועד'ניקס אָנגעפּיפּען...

היינט אין אַווענד וועלען מיר פּייערען אונזער יום טוב, דעם יום-טוב פֿון שניט. די חברים האבען מיט יובעל אויפֿגענומען די ייִדיש, ווייל די נשמה האט געזוכט אַנ'אויסדורק. וועגען דעם האבען עדות געזאגט די אויגען, די געזוכטער האבען אויסגעדרוקט די פיי-ערליכקייט.

דער גלאָק האט געקלינגען: גאן, גאן, ציל, ציל, גאן, גאן, ציל, ציל. די שמחה הויפט זיך אָן, די חברים זענען נישט ביי זיך אין די צימען, ווייל יענעם אַווענד נאָכ'ן עסען זענען זיי נישט אַהיימגעגאַנגען ווי תּמיד. זיי האבען זיך פּערזאָמעלט אין הויף, גע-מאַכט פּלענער, זיי האבען געאַרבייט ביים בעציהרען דעם עס-זאָל, גרינס, פלומען און גארבען תּבואה. געגעבען עצות און געמאַכט ערפינדונגען, דער אייגע, דער צווייטער-אַנ'אָנדערע, ווי אַזוי און לויט וואס פּאַר אַ סדר וועט מען פּייערען דעם אַווענד. אַ פּרייליכע גראַפֿע קינדער האט זיך אויסגעשט מיט די גרויסע, געשטופט זיך און גע-שטויסען זיך ווי נאָר זיי האבען גע-וואָלט, גערוישט און געלאַכט און אַנ-געפּולט דעם רוים מיט געלעכטער און פּרייז. דער הויף האט געברויזט פֿון מענשען. אַלע האבען זיך פּערזאָמעלט אין דרויסען, געשמועסט און געשפּאַסט פריי און שטאָלץ. מול-איידען און וואָגענס, פּערד און רייטערס, מאַשניען, טראַקטאָרס און פּערשטענע אַרבייטס-ווערקציג. אַלץ איז פּלאַצלינג ערשינען, אויסגעוואַקסען אין איין אויגענבליק. אויך זיי צוויי איידען, וואס זענען גע-שטאַנען אין דעם שפּעסען-שטאַל, האט מען מטריר געווען פֿון זייער געלעגער און אַרױסגעפּיהרט אויף דעם פּלאַץ, וואו עס האבען זיך פּערזאָמעלט מען-שען און פּהמאות, זיי האבען געלעכערט זיך לופט און בעטויבט די אויערען מיט זייער צולאָזענעם, הימלעל-רייסענדען געשטיי. די לאַשעקלעך האבען דער-שפּירט, אַז זייערע מוטערס זענען ניש-טאָ, זענען זיי אַרױס פֿון שטאַל מיט אַ גאַלאָפּ, געלאָפען און געשפּרינגען מיט אַ שטאַרקען און געציגעלטען פּריי-געשטיי, די נאָז לעכער צושפּרייט, דעם עק פּערהויבען אין דער הויך, געלאָפען און געדריעהן זיך. איבער די גלבווע פּערג איז געשטאַנען אַ האַלבע לבנה, געוואונדערט זיך און אַראָפּגע-קוקט פֿון אונטען געגען דעם עמק. איהר ליכט האט זיך אַלץ גערקט און אַט האט זי זיך אָנגעשפּאַרט אין שפיץ

די התחלה איז געווען זעהר גוט. די קהלה קדושה האט, ווי איהר ווייסט, זיך אַריינגעצויגען אין אַ גייעם פּעכטיגען לאַקאָל, האט דער פרעזעס צונויפֿגענומען דאס ביסעל דאָזאַרעס, דעם ראַפּינאַט, ווי אויך די פרעסע-לייט און זיי בעוויזען את רוב עשרו פֿון דער קהלה רוב גדלה.

דעם עולם האט מען פּערבעטען צו די גערעכטע טישען און היות ווי ס'איז געווען ספּות האָט מען זיך גע-מוזט פּענוגען לאַזען מיט טהעע און פירות. און זאָל מען זיך זאָגען אָפּען, אַז אַפּעסטי האבען זיי אונזערע דאָז-רעס זעהר אַ גוטען, אַזוי אז ס'איז נישט איבערגעבליבען קיין שרייט...

מיר, פרעסע-לייט, זענען אויך נישט געזעסען ליידיג, און בעת דער פרע-זעס, דער גערטער רב און אנדערע דאָזאַרעס האָבען גערעדט, האָבען מיר דערווייז אַראָבערווימט פֿון טיש און זיך געווישען, אַז דער נייער לאַקאָל זאָל זיין מסוגל, אַז אַזעלכע ימים-טובים'לעך זאָלען פּאַרקומען וואָס אפּטער... דערווייז אָבער איז די התחלה געווען זעהר גוט.

אוי דאָס פּרעטיל, דאָס פּרעטיל... פּערהאַנגען יידען, וואָס זיי וועלען זיך מוסר-נפש זיין, איינשטעלען זייער לעבען, אַבי נאָר זיי זאָלען קאנען צו-קומען צום עמוד דאָווענען. גאַנצע טייכען טינט זענען שוין ווע-גען דעם אויסגעשריבען געווארען, און פּונדעסטוועגען זענען פּמעט יעדען טאָג דא פּרישע, "העלדען", וואָס זע-

וואָס געהערט. וואָס געזעהן.

אַז די יום-טוב'דיגע טעג זענען שוין אַוועק...

דער שניט יום טוב ספּות מיט זיין פּרעהליכען שמיני עצרת און שמחת תורה איז שוין אַוועק און עס הויבען זיך אָן גרויע וואָכענדיגע טעג, טעג, וואָס ווערען וואָס אַמאָל אַלץ קורצער און קעלטער, דע-פּאַר אָבער ווערען די דאגות לענגער און גרעסער. און ווי האָט דאָס דער חזן געווינען שמיני עצרת צו מוסף: אָף ברי - און דאָס פּאָלק טייטשט עס אויס אויף זיין שטייגער: אָף ברי, דער ווינטער ריקט צו, דער פּאָלק איז אויסגעקראַכען, דער אייווען איז צובראָכען, און קיין געלד איז אַלץ נישטאָ...

אויב דאָס דאָזיגע לייעדעל איז גע-ווען אַקטועל פּאַר, איז עס היינט ווי אָנגעמערקטען פּאַר'ן גרעסטען טייל פֿון דער יודישער בעפֿעלקערונג.

זאָל מען אָבער זיך נישט אַריינגל-זען אין עצבות, און כל זמן מען קאן זיך האַלטען אויף דער אויבערפלאַך, דאָרף מען שווימען...

וואָס געהערט. וואָס געזעהן.

אַז די יום-טוב'דיגע טעג זענען שוין אַוועק...

דער שניט יום טוב ספּות מיט זיין פּרעהליכען שמיני עצרת און שמחת תורה איז שוין אַוועק און עס הויבען זיך אָן גרויע וואָכענדיגע טעג, טעג, וואָס ווערען וואָס אַמאָל אַלץ קורצער און קעלטער, דע-פּאַר אָבער ווערען די דאגות לענגער און גרעסער. און ווי האָט דאָס דער חזן געווינען שמיני עצרת צו מוסף: אָף ברי - און דאָס פּאָלק טייטשט עס אויס אויף זיין שטייגער: אָף ברי, דער ווינטער ריקט צו, דער פּאָלק איז אויסגעקראַכען, דער אייווען איז צובראָכען, און קיין געלד איז אַלץ נישטאָ...

אויב דאָס דאָזיגע לייעדעל איז גע-ווען אַקטועל פּאַר, איז עס היינט ווי אָנגעמערקטען פּאַר'ן גרעסטען טייל פֿון דער יודישער בעפֿעלקערונג.

זאָל מען אָבער זיך נישט אַריינגל-זען אין עצבות, און כל זמן מען קאן זיך האַלטען אויף דער אויבערפלאַך, דאָרף מען שווימען...

זיי רעמאסקירען זיך.

די ליגענד-לעגענדע פון דריטען רייך.

פון אלעקסאנדער גראנאך.

פון איינפירן סוף פונעם א דעקאדעסער טעגס אים, נישט נור איין דער מיליטעריסטישער, נאר אויך אויף אומגעוויינלעכע גאנג, די דאזיקע טעגס האבען די גרויסע איינפירן געווען.

גרויס-אבסאסען
די פערטער וואסען אבסאסען געווען ביים איינפיר פון סוף פון דער קינדער, אז די סוף וואסען זיין אויף גרויס-אבסאסען.
גרויס-אבסאסען
אויסגעווארפן אין פלאסטישער גאנג, פארן געוויינלעכעם דערהאטען און פארן.

האט פאר איהר גערעדט אין ווארשע, ריהרענדע ווערטער. מיר האבען דורכגעמאכט לאנגע יאָהרען פון אַנשטערע-גונג פון מיר זענען צו דעם געקומען. טרוקעניש, מיין איבערפאל, רעגע-מאנגעל און כלערליי שלעכטע צופאלען וואס די נאטור האט אונז געבראכט, כדי אונז אויסצופורבירען אויפ'ן אָרט. נישט לייכט איז אונז די ערד אַקעגענע-געקומען. זי איז האַרטנעקיג און זי פערצאכט זעהר שווער, אָבער אונזער ווילען האט זי ערפאָרט. זי האט זיך אונטערגעוואָרפן אונזער קראַפט און האט אונז בעשענקט מיט דער מילדער האַנד. גרויס איז דאס גערעכטע און גרויס איז די ברכה. די ערד האט גע-וויזען איהר פה.

איינער פון די חברים האט אָנגע-הויבען זינגען:
אויך דיין צייט, שניידער, איז אַט גע-קומען
הער זיך איין, הער אויס די בשורה,
פול איז דער שיער, פול איז די שורה
די קאָפּ פון זאָג איז גאַלדן פון זונען.
און נאך איהם האבען אַלע צוגעזיג-גען:

די, וואס זייען מיט טרעהרען, וועלען שניידען מיט געזאָנג.
לאַנג האט מען נאך געזינגען, לאַנג האט מען נאך געטאַנצט. פערטעסער די מיה פון טאָג, פערשוואונדען די מיד-קייט, די פיס זענען לייכט און לייכט איז די נשמה. עס רויטלען זיך די גע-זיכטער, עס ברענגען די אויגען:

לייכט און גוט, לייכט און גוט, פּרעהליך, בחור, קלאַפּ אין פויק, עס איז שוין צוויי האַלבע נאכט

און די רייהען טעגן רוישען נאָך. אַ ראָר נאך אַ ראָר. טעגן פון תהלהות און נשמה דערהויבונג בעהעפט, צווא-מענעפלאַכטען און צוואַמענגעבינדען מיט דעם קשר פון חב'ר'שאַפט, מיט דעם קשר פון מיה און מיט דעם קשר פון שאַפּען.

דער עמק איז פערזינען אין פינס-טערניש, אויסגעלאָשען דאס לייכט. נאך אַביסעל וועט שוין געהויבען קאָנען, וועט זיך אַרויסרייסען פון מזרח די זון איבער די אקערשטריפען. איבער אַלע צושפרייטע בערגלעך - די ישוב-פונקטען פונ'ם עמק. גאַנצע באַדען-באַקע, פעסטע און שטאַרקע, גע-שמעהטע פינדעמענטן וואָכאָמע אויף זייער פלאַץ. צעהלינגער זענען זיי דאָ אין עמק-ירעאל, געגרינדעטע פון קרן-

עס פרוצן איז טיילוואַנטיש.
אַט איז אַנאָדערער פאַל; דעם 9-טן אויגוסט 1932 האָט זייער האַלב 10 אויף דער נאכט פאַר אַנאָדערער פאַל פאַר'ן ס. א. היים אין מיסלאָוויץ אין שלעזיען. 9 מענער זיצען אין אויטאָ. בעפעהלן אַלאָרס צו אַ שטראָף-פאַטורל. אין דאָרף טאָנען שטעלע מען זיך אָפּ ביי דער קרעטשמע האַ-אָפּע, מ'בעקומט שנאפּס און ציגאַרע-רעמען. ביים אָפּמאַהרען בעקומט דער עלעקטריקער קאַטשע אַ רעוואָלוצער אין דער האַנד, דאָן פאַהרט מען וויי-טער. אין דאָרף פאַטעמפּא ווארט אויף זיי דער גאַסט, ווירט, געמיינדע-פאַר-שטעהער און נאַציאָנאַל - סאַציאַליסט לאַכמאַן. ער האַלט, אַז מ'מוז אַ גאַנצע אַרבייט מאַכען, האַלבע אַרבייט האט נישט קיין צוועק. דער פאַטורל געהט אין דאָרף און שטעלע זיך פאַר דער וואוינונג פון דער אַלמנה פיעטשן. די טהיר אָפּען, נישט געווען וואס צו פערשליסען, אין איין בעט ליגט די אַלטע מאמע, אינ'ם אנדערען - די פרידער אַלפאַנס און קאַנראַד. קאַטשע לייכט מיט דעם טאַשען - לאַמטערן, „הענד אין דער הויך אַרויס פון די בעטען, איהר פערשאַלטענע הונד!“, און ווארפען זיך צום בעט פון די ברידער פיעטשן.

אַלמנה-לאַמט ליגט ווי געלעהמט, קאַנראַד'ן געלונגט זיך אַרויסצורייסען, ער וויל צו דער טהיר, זיי הינטער איהם-קאַטשע שיסט, קאַנראַד פיעטשן פאַלט און ער ווערט מיט די שטיוועל צום טויט געטרעטען. 11 טעג שפעטער שטעהן די מערדער פון פאַטעמפּא פאַר אַ געריכט. דער טהאַט איז קלאַר, אַ לאַטער בעסטעיאַלישער מאָרד. דאס געריכט פערמאָשט 2 צום טויט. אָבער אַדאָלף היטלער שיקט זיי די בעריהמ-טע דעפּעשע אין וועלכער ער רופט זיי אַן קאַמעראַדען און קאַזט זיי וויסען מיט די ווערטער: „איינער בעפרייאונג איז אונזער עהער“, און פאַן פאַפּען אַמעסטירט זיי - מאָרד, מאָרד און מאָרד!

ווער זענען זיי, וואס האבען אַריינגעקאַפּט אַ 65-מיליאָנען פאַלץ אין זיי-ערע ענדא און פאַרוואָס שווייגט אַ וועלט צו דעם? אינ'ם ברוינעם פון זענען מיט נעמען און דאַטען אָנגעגע-בען 747 דערהרג'עטע, בעשעטטיגט דורך ערש-דער פיהרער אָבער זאָגט, אַז מ'האט נאר דערהרג'עט 50. צוויי חדשים שפעטער דערצעהלעט ער, אַז נאָר 27 און זיי, זאגט ער, זענען גע-ווען אויסווארפען.

ס'איז ווייניג, אַז ער שיקט זיינע מערדער נאך אַ טעאָראַר לעסינג, דעם פילאָזאָף מיט דער שכינה אויפ'ן פנים, ער מוז איהם נאך בעליידענען און פער-שמצען נאָכ'ן טויט. ניין פאַר אַזעלכע איז נישטאָ קיין קריטיק. אפּשר וועלען אַמאָל פּסיכאָלאָגען און היסטאָריקער דעם גאַנצען קאָמפּלעקס פון דעם „ער-האַט זיך פערזאָמעלט אַנ'עולם יודען, וועלכע האבען אָנגעפּאָסעט, אַז מסתמא פאַהרען זיי קיין אַרץ-ישראל און באלד האט מען אָנגעהויבען זיי מקנא זיין. ווען אונזער מיטגאָרייטער האַט זיך פערצינדערט מיט דעם ענין, האט זיך אַרויסגעוויזען, אַז לאַ דובים ולא יער. יענע האבען גאַרינישט בדעה גע-האַט צו פאַהרען קיין אַרץ-ישראל, נאָר דאס זענען געווען געווענהליכע הול-המועד'ניקעס, וואס האבען זיך געמאַכט אַ לוסט-רייזע און מען האט זיי אומ-יוסט חושד געווען...

די פאַנטאַזיע ביים עולם איז אַזוי צוהייז, אַז ווען מען זעהט אַנאָיטאָ מיט יודען אין מען זיי „הושד“, אַז זיי פאַהרען נאך א.י.

קומט צו הילף די „גוט-שבת יודעלעך“!
שוין אַ סך יאָהרען ווי די „גוט-שבת יודעלעך“ פיהרען זייער טעטיגקייט. יעדען שבת אינדערפריה דאווענען זיי אָב בהשכמה, נעמען די קויבערס און שרייען אויף די הויפּען: גוט שבת! זיי נעמען צונויף חלות, ברויט, אייער און טיילען עס שפעטער צווישען די גוט-בעדערפטיגע.

מעהר ווי דריי טויזענד אונשוילדיגע מענשען האָבען די היטלעריסטשע אונטערוועלט-חברה דערמאָרדעט. דאָס איז געווען נאך דאן ווען זיי האָבען אויפ'ן בעפעהל פון דער דייטשער מלחמה-אינדוסטריע פערזאָפּט די מאַכט. פאַר אַלבערט איינשטיינס גייסטיגען קאַפּ איז בעשטימט געוואָרען אַ בע-לוינונג. טעאָראַר לעסינג, אַ שטילער געלערנטער, מיט אַ אויסזעהן פון אַ הייליגען, האָבען די היטלעריסטען ביז אין טשעכאָסלאָוואַקיי גאַנגעשיקט זיי-ערע מערדער. איבער 3000 שוואַרצע היטלעראָנע מענשען אויסגעמאָרדעט; איינגעוויקעלט אין זעק און געוואָרפן און וואסער, פערשלעפט אין די וועל-דער און דערשטען ביים אנטלויפען. אָנגעפאַלען אין די שטובען און דער-שאַפּען אין די בעטען.

דער הויפט-מערדער האט געהאט אונטער-מערדער און די אונטער-מער-דער - נאך אנדערע. ס'איז געווען פערטיילט ווי אַ הענקער מיט געהיל-פען, און אַז די וועלט האט אָנגעהוי-בען פראַטעסטירען און צו שרייען, האט דער קאַנצלער פונ'ם דייטשען פאַלץ דערקלערט: „די גאַנצע דייטשע רעוואָלוציע האט נאר 50 טויטע גע-קאַטט“, און די 50 זענען געווען אויס-ווארפען (היטלער אין פאראם פאַלאַסט 25.10.33), אָבער ער, זיין מיניסטער רעהם, זיין האַמאָעסעקסועלער פריינד און אָרגאַניזאַטאָר פון די ס. א. רוי בער, ער האָט אַרויסגעגעבען אַ בע-פּאָל פונ'ם 31.7.33 א. א. איך דעק און פערזענטלעך גערן יעדע תאָנדלונג פון ס. א. מענער, וואָס ענטשפּרעכט אפילו נישט די געזעצליכע בעשטי-מונגען, אָבער דיענט די אינטערעסען פון ס. א. דערצו געהערט למשל דער אָנאָג, אַז פאַר אַ מאָרד פון איין ס. א. מאן זאלען געהרגעט ווערען 12 מאן פון די פיינדליכע אָרגאַניזאַציעס, דאס בעפעהלעט דער פיהרער, זאָל קרין און סאָלידאַריש אויסגעפיהרט ווערען.

גלויבט מיר, אַז מיר ציטערט די האַנד בלויז ביים שרייבען וועגען זאָג „בעפעהל“ און מ'האַט איהם געפאַלגט, מ'האט געשאסען, נישט נאָר 12 פאַר איינעם, מ'האט געהרגעט טויזענטער אונשוילדיגע פאַר קינדעם, פאַר אַ קלי-קע, דעמאָראַליזירטע דעקלאַטירטע רוי-בער, און אַ גלויבען, און אַ מאָרד, זייער איזעאל איז - דער מאָרד, זיי-ער וועלט-אנשוואַונג איז בלוטיג, זיי-

ה'סוד ישוב פונקטען: זיי האבען גע-קעמפט מיט די אַזעפאַלען פון דער נא-טור און מיט דער צייט, און היי-יאָהר האבען זיי געזעהן ברכה פון זייער מיה - די ערד האט געגעבען איהר פרוכט. נעכטען האבען אַלע געפייערט דעם יום טוב פון שניט. דער עמק האט געפייערט דעם יום - טוב פון גיין שניט.

שטיבען פון „מזרחי“, קומט אויס, אַז די „מזרחי“ טאַנצט דער קהלה אויפ'ן קאַפּ...
אומזיסט חושד געווען.

קומען קיין אַרץ-ישראל די היינטיגע צייטען איז דער גרעסטער חלום, וואס אַ יוד קען זיך ווינשען און מקנא איז מען יעדען, וואס האט די זכיה עולה צו זיין.
דאס נוצען אויס אַ סך עהרליכע און אויך נישט-עהרליכע חברה'לייט, וואס לאָזען זיך אַרויס אויף רייזעס קיין א.י.: מאַנכע צו פיס, מאַנכע אויף ראָווערען, אָדער אויטאָבוסען קיין א.י. פיעל פון זיי שאַפּצירען נישט קיין אַרץ-ישראל און האָבען באלד נישט בדעה צו פאַה-רען, דערווייל אָבער רייזט מען אַרום איבער אַיראָפּא און מען נעמט צונויף אַ פאַר גילדען; אַזעלכע מעשיות גע-שעהן היינט זעהר אָפט.

דורך טשענסטאָכאָו זענען שוין אויך אַדורכגעפאָהרען אַזעלכע „עושים“ און זיי האבען זיך נישט געהאַט צו בע-קלאָגען. יענע וואָן איז דורך טשענס-טאָכאָו אַדורכגעפאָהרען אַנאָיטאָ מיט אַ יודישער פאַמיליע, וועלכע האבען זיך אָנגעשטעלט אין דער ערשטער אַלעזע אריינגעפאָרן אַ מיטאָג. הייפּ

וואַכטען“ דייטשען פאַלץ אַנאָלירען היינט איז צו דעם נישטאָ קיין צייט, היינט מוז יעדער מענש, פון אַט דעם דאָזיקען באַראַרויס אַרויסשריינען, אַז די גרעסטערע טיגקייטען זענען גרעסער ווי מ'לעזט זיי.

צו מיר אין דער וואוינונג איז פאַר-אַהרען אין דער צייט אַרײַנגעקומען אַנענלישע זשורנאַליסטקע מיט אַ גע-וויין און מיט גרויס וועהטאָג דער-צעהלעט, אַז זי קומט פון ניי-קעלן, דער אַרבייטער-פאַרשטאַנד פון בערלין, זי איז דאָרט געשטאַנען מיט אַנאָרביי-טער-מוטער ביים בעט פון איהר 22-יעהריגען זוהן, וועלכער איז געלעגען פערבלינגט, ווייל די באַנדיטען הא-גען איהם דאס געשלעכטס טייל אויס-בעריסען, ס'איז שוידערהייט שוין ביים אויפשרייבען, אַבער אַזאָלכע שוידערהיי-כע מאָרדען זענען אין דיי טויזענדער בעגאַנגען געווארען. דאס „ברוינע בוך 2“ ווייטט פון 3000 דערהרג'עטע אַנטי-פאַשיסטען, אָבער די היטלעריסטשע סטאַטיסטיק אַליין זאָגט, אַז זייט זיי הרג'ענען, איז דאס דייטשע פאַלץ אַר-בער מיט 400000 מענשען, איין מאָרד איז גרויזאָמער, ווי דער אַנדערער, נאר וואס וועלכע דען? זיי הויבען אַן זיך אַליין צו מאָרדען. אַט, אַטעמט אויף דער וועלט! נישט די שונאים נעמען נקמה, נאָך נישט, דערווייל איז צווישען זיי אַליין אויסגעפאַרען די ניבעלונגען. געטרייטשאַפט, דער הויפט-באַנדיט רעהם איז געלויבט צו גאָט, אָדער צום שיק-זאָל, צו וועמען איהר ווילט, יענע הא-מאָסעס-קענעלע וועבסטיי, וועלכע איז געשלעפּען מיט וואָן דער-ליבע און איהם שפעטער איבערגעגעבען דעם געטרייען גערינג, יענע קאַטשע בעסטע איז דורך זיין בעסטען פריינד, דורך זיין געטריי-ען פיהרער דערשאַסען געווארען, די וועלט, די דעמאָקראַטישע האַרט זיך אויפמערקזאָם צו, דער מערדער און שווער-פערברעכער היינעס דערהרג'עט, זי אונטערוועלט דיענסט דערווייל אויף זיך, ווייל מ'איז נישט צופרידען מיט'ן פערטיילען דעם רויב, אָבער די מאַט-קעס פאַלען איידער נאָך ס'הויבט אַן צו טאַנען.

איהר ווייטט דען וואס דער מערדער היינעס איז? זיינס גלייכען לעבט נאך גאַרינישט, נאָר אויף אַלעם קומט די צייט, מיר לעבען אין אַ שנעלען טעם-פאַ, בלוט שרייט נאָך בלוט, די בייני-האַט פון קיין, לעבט ביזן היינטיגען טאָג, די מערדער היינעס רעהם הא בען געענדיגט ווי פאַר זיי פאַסט. דער „פיהרער“ בעריהמט זיך, אַז ער האט זיי די שליעס אַראָפּגעריסען פאַר'ן טויט.

די ניבעלונגען געטרייטשאַפט איז ביי זיי אויסגעבראַכען. דאס גרויסע ווע-טעניש, דער גרויסער פראַגע-צייכען שטעמט אויף אַלע ליפּען: „ווער הרג'ט וועמען?“ מיר וועלען נאָך דערלעבען, אַז די נאכט וועט זיי פערשלינגען און בלייבען וועט די ליגענד-לעגענדע, צו די מיטעלאַטערהליכע שרמות, צו די מגמות פון וועלט-קריגע וועט צוקומען נאָך אַ שאַנד-לעגענדע, זי וועט הייסען „די ליגענד-לעגענדע פונ'ם „דויטען רייך“.

וועגען די, וועלכע זאָגען זיך אָב צו געבען די חלה פאַר אַרימע, וועט אויסקומען אַנאָדער מאָל צו רעדען. איזע וויל איך נאָר עמעקען, אַז לעצעטנס הויבט מען אַן צו מורמלען, אַז עפּיס איז ביי די גוט שבת יודעלעך נישט אין אָרדנונג, ד. ה., אַז דאס צוטיילען ווערט נישט אויסגעפיהרט ווי ס'געהער צו זיין, אַז פערהאַן אַ סך פעטענטען, וועלכע עסען נישט אויף די בעקומענע פאַרציי, נאָר פערקויפּען עס און ממילא איז אַנאָבירה, וואס זיי בעקומען עס.

ווען מיר האָבען זיי, די גוט-שבת יודעלעך דערויף אויפמערקזאָם געמאַכט האבען זיי אנערקענט, אַז מיר האבען רעכט און זיי ווענדען זיך טאָקי דערי-בער צו אָנגעזעהענע היגע יודען, אַז מען זאָל זיך פערצינדערטען מיט'ן דאָזיקען ענין, ווייל זיי אַליין קאנען זיך קיין עצה נישט געבען, דאס די פערטיילונג זאָל זיין ראַציאָנעל.

די געוועלשאַפט טהוט אַ גרויסע, וויכטיגע זאָך און עס וואָלט באמת גע-ווען אַ יושר, אַז מען זאָל זיי צו-הילף קומען.

לויטן

פאַר, ווי אַ צובראַכענער און לעכער-דינער האָרן. אַ דונקעליקייט האט אַראָב-גענידערט אויפ'ן דאָרף און איינגע-הילט דעם הויף. אויפ'ן טורעם פונ'ם עס-זאָל האט מען אָנגעצינדען אַ פא-קעל און טרומיטען האבען געשאַלט, ריהרען זיך! צום שטיקעל פערלד, וואס נאָהנט ביים דאָרף, האט זיך דערהערט אַ בעפעהל און די גאַנצע גרופע האט זיך געריהרט מיט גערויש און טומעל. עס האבען זיך אָנגעפּאָשט מענשען מיט בהמות, אַלע שפּאַנען, אַלע געהן. מען פרעגט נישט צו וואס און וואו-הין.

ווען די קבוצה איז צום פערלד גע-קומען, האט אַ שטילקייט בעהערשט די געזיכטער זענען געווארען ערנסט און שווייגענדיג, אַלעמען האט פער-כאַפט דער ריח פון דער ערד, דער ריח פון תבואה. דאָ איז דאס שטיקעל פערלד פון דעם סיום, דאָ האט גע-שפּאַצט די האַפנונג פון יאָהרען, פון דאָנען וועט אויך שפּאַצען די שריי, אַלע האבען זיך אין רייהען אויסגע-שטעלט - קינדער און גרויסע, על-טערן און קינדער געהען אַרויס אין אַ צוג, מרי צו ברענגען אַהיים די ברכה פון פערלד.

מען האט אויסגעהויבען דעם פאַקעל אויפ'ן דאָרפס - טורעם. די טרומיטען האבען געשאַלט - אַ צייכען פאַר דעם צוג, מען האט אָנגעצינדען צעהנדליג-גער פאַקעלען, אין דער שפיץ די ריי-טערס מיט פאַקעלען אין די הענד, נאך זיי די תבואה - שניידער טראָגען גארבען תבואה. אַקערס, זייער מאַשינען, דער קאמביין מיט די פליגלען און אויף איהם זעק מיט תבואה. אויפ'ן פאַלקאָן זענען געשטאַנען אַלע, וואס קענען זינגען מיט פאַקעלען אין די הענד, שירות קינדער מיט געזאָנג און נאך זיי אַלע מענשען פונ'ם קיבוץ פון גרויס ביז קליין, קיין איינער האט נישט געפעהלט. ווען דער צוג איז צום טויער פון הויף געקומען, האט זיך אַרויסגעריסען אַ געזאָנג פון אַלע העל-זער.

פערשוואונדען די ערנסטקייט פון די געזיכטער, זיי זענען געווארען לייכט און בעפרייט, יונג און נאָאיוו גי קינדער. „אם לאַ עכשוו אימתי“, „אם אין אי לי מי לי“, האט זיך געטרא-גען נאָכאַמאָל אין גאָכאַמאָל. די ווער-טער ערמוטיגען און די מעלאָדיע דער-פרישט. עס דערעכט נישט, מען מאַכט הקפות אַרום די געפירעט, מען יובעלט לכבוד רעם פערד שטאַל, מען יובעלט לכבוד דעם קיה שטאַל, הירד די שאָך און הירד די רינדער, מען האט אַראָב-געווארפן יעדען יאָר. לייכט איז דער קערפער און פריהליך איז דאס האָרן זעהענדיג די אַרבייט, זעהענדיג, וואס ס'איז געשאפּען געווארען פון אַ בער-געל פון וויסטקייט צו אַ בערגעל פון שפע, פון אַ קליין הויפּעלע צו אַ בע-שטענדיגען ישוב. הירד! הירד!

אין עס-זאָל האט אָנגעפאַנגען די צערעמאָניע. אויף אַ קליינער אין שעהן בעציהרטער בימה האט דער עלטסטער פון די חברים ציגענומען די תבואה, וואס די פראַצעסישע האט געבראַכט, ער

נען גרייט זיך מקריב צו זיין פאַר'ן ברעטייל.

אין שטיבעל, אַלעז 6, דאווענט אַ יוד ק. וואס געהט אויס ממש נאָר'ן ברעטייל. דער עולם איז אפילו מתרעם, אַז ער יכו'ם נישט, נאָר צולייכע צער-בעל-חיים לאָזען זיי איהם בעקומען דעם גחל. דער בעל תפילה נוצט אָבער אויס דאס רחמנות-געפיהל צו אָפּט, אַזוי אַז דער עולם האט בעשלאָסען אַוועקצושטעלען אַנאָדערן בעל-תפילה דאווענען.

חול-המועד איז דאָס געווען, ווען דער בעל-תפילה האט געוואלט זאגען אויך הלל, איז ר' ק. צוגעלאָפּען און מיט'ן גאַנצען פה איהם אַוועקגעשטיפט פון עמוד. האט זיך געמאַכט אַ גע-רודער, אַ געוואלד, היתכן? ס'איז דאָך אַ חילול השם! אונזער חברה-מאן איז אָבער נישט נתפּעל געווארען און מיט'ן גאַנצען פה איינגעשרינגען די ברכה פון הלל און ווען עמיצער האט פראַ-טעסטירט, האט דער בעל-הברעטייל זיך אויסגעדריקט צו איהם און איהם גערופּען: קעלבאָאָניק, טריפה'נער ביין אין נאך אַזעלכע עפּיטעטען.

אזא כח האט דאס זינדיגע ברעטייל. אוי דאָס ברעטייל!...

סוכות אין וועלכעסאכאוו

שוין לאנגע יאהרען געדענקען נישט די יידען אדער שעהע יום טוב טעג, ווי היי-יאהר. ס'איז דעריבער גישט קיין וואונדער, וואס יידען זענען גע- זעסען אין די סוכות און געפראוועט הלכות סוכות כהלכתה. אויך די גאנצע זענען א גאנץ יום-טוב געווען איבער- פולט פון שפאצירענדע יודען.

אין די שוועלעך

אין דער שטאדט-שוהל האט זיך געפיהרט ווי תמיד. חזן באדאש האט זעהר שעהן געדאווענט מיט דער בע- גלייטונג פון כאר אונטער דער לייטונג פון דרייגנען ה' ראטענבערג. א בע- זונדערע אטראקציע איז געווען דאס הארציגע סאלאנגע-זאנג פון זעהר סימ- פאטישען סאפראנאל מאיר'ל יאקאבא- וויטש, וועלכער פערמאגט געפיהל און פערשטענדניס. בכלל האט דער גאנ- צער כאר דעם לעצטען יום טוב גע- קלאפט.

אין דער נייער שוהל האט ווי תמיד געדאווענט קאנטאר פישעל. די ערשטע טעג איז געווען א שטיקעל סכסוך מיט'ן כאר, וועלכער האט פערשטריקט, נאר - ווי ס'ווייזט אויס - איז דער סכסוך ערלעדיגט געווארען און די לעצטע יום טוב טעג האט דער כאר שוין געזינגען אונטער דער לייטונג פון דרייגנען ה' ה' לעוואקאוויטש און זיך אויסגעצייכענט.

אויך די ראדאמסקער חסידים הא- בען דעם היינטיגען יום טוב געהאט די אמת'ע, "לאבע". די טאכטער פון סאטמארער רבי'ן וועלכע האט א פא- יאהר נאך דער חתונה נישט געהאט קיין קינדער, האט מיט מול געבוירען א בן זכר. ווי נאר די יריעה איז אג- געקומען קיין טשענסאכאוו, האט מען פרייטאג-אונאכטס איינגעארדענט אין עטליכע סאטמארער שטיבלעך א שולם זכר. מען האט געזעסען ארבעט און געטרינגען ביער און געמאכט די אמת'ע ריקוד'לעך ביז שפעט אין דער נאכט און אזוי ווי היינט פרייטאג קומט פאר אין סאטמאר'דיגער בריה, זענען א סך היגע חסידים, געפאהרען קיין סאטמאר'דיג.

ביים זשארקער רבי'ן זענען אזוי ווי אלע יאהר פארגעקומען די צער- מאנעס פון די הקפות און אזוי ווי ס'האבען זיך פערזאמלט מאסען ניי- געריגע, האט פאליציי זיי צוזאמט מיט גומענע שטעקעס, מכבד זייענדיג גלייכצייטיג מיט עליות...

צוזאמענפליה פון רעליגיע-נאציא- נאלע ארגאניזאציעס אין טשענס- סאכאוו

ווי מיר ווערען געוואוינט וועט זונ- טאג, דעם 14 ד. ה. פארקומען אין אונזער שטאדט א צוזאמענפליה פון דער רעליגיע נאציאנאלער ארגאניזא- ציע, "תורה ועבודה", ארום וועלכער עס גרופירען זיך די "צעירי מזרחי ברוי" שומר הדת". אין צוזאמענפליה נעמען אנטהיל די ארגאניזאציעס פון קעלצער און זאנעלעמבערג גענוג. עס וועט גלייכצייטיג פארקומען א גאנצע- צוג, ווי אויך אקאדעמיע אין קינא "אטלעטיק". אויך דער אקאדעמיע וועלען רעפערירען די מיטגלידער פון דער הנהלה הראשית הרב אלימלך ניי- פעלד, ה' לוי יונסטער, פון ווארשא און אויך דער פרעזעס פון היגען מזרחי ר' יוסף שמעון קאבלניץ.

דער צוזאמענפליה רופט ארויס א גרויסע פאראינטערעסירונג אין די קרייזען פון דער רעליגיע נאציאנאלער יונגענד.

מעלדונגען פון "מזרחי"

עס ווערט פאקאנט געמאכט, אז מיר האבען פערקומען א מעלדונג פון דער צענטראלע, אז פאר רעליגיעזע ארביי- טער, וועלכע ווילען עולה זיין נאך ארץ-ישראל, וועלען געמאכט ווערען אלע מעגליכע פערליכטערונגען. מען קען זיך וועגען דעם גענוי אינפארמי- רען אין דער קאנצעלאריע פון "מזרחי" ערשטע אלטע 10, יעדען מאנטאג און דאנערשטאג פון 7 ביז 9 א זייער אין אונזער.

שבת פ' בראשית 5 א זייער נאכ- מיטאג וועט אין לאקאל פון "מזרחי", אלטע 10, פארקומען א ענגע שבת מיט'ן אנטהיל פון ר' אברהם העניך פינקעל- שטיין און אנדערע. אלע חברים ווע- רען געבעטען צו קומען.

עונג שבת.

געוואמעלטע גלייכערטלעך דורך נ. ק. - וויילען.

וואס ער וויל לאנג לעבען. ווארום די גמרא זאגט: גאט האט געזאגט צו די יודען, א טייערע מתנה האב איך גע- האט אין מיין אוצר - שבת איז איהר נאמען און די מתנה האב איך אייך, יודען, אדער געשענעקט. היינט-זשע ווען איך וועל אבער די מתנה נישט געמען, וועל איך דערפאר לאנג לעבען, אזוי ווי ס'שעהט אין פסוק: ושונו מתנות יחיה... ער האט פארגעסען צו פערשליסען די טהיר.

א בחור, אפאפיקורס, האט זיך אפאל- שבת געהאלטען אין א חדר'ל אין גע- נומען רייכערען פאפיקאסען. דורך א טעות האט ער אבער פארגעסען צו פערשליסען די טהיר. פולצלינג פאלט זיך אויף די טהיר, עס שטופט זיך אריין א חברה יודען, וועלכע האבען הפנים דערשנאפט, וואס דער אפיקורס טהוט און גענומען דעם בחור אויף א "משכנתא". ווען ער האט דערשפירט דעם ערשטען קלאפ, האט ער געמאכט א געוואלד: יודען, רחמים, לאזט מיך אג! איך בין אונשולדיג, איך האב פארגעסען!...

- וואס האסטו פארגעסען? - האט מען איהם געפרעגט.
- כ'האב פארגעסען צו פערשליסען די טהיר!...

א מוסר-השכל פון א האהן.
דער קעלמער מגיד האט אין זיי- נער א שבת-דרשה אויסגעמוסרט די, וואס קעמען זיך אין שבת בזה הלשון: - רבות! פארוואס זאלט איהר זיך נישט אפטרענען א מוסר-השכל פון דעם האהן, וואס הייסט אויף לשון-קודש אויך "גבר", ווי איהר מענשען און האט דערצו שטענדיג ביי זיך א קאס און פונדעסטוועגען קעמט ער זיך נישט אום שבת.

ער מעג.

אנאלטער משכיל, א מחלל-שבת'ניק, האט אפאל געשטראפט זיין בנאק, פארוואס ער שרייבט שבת.
פרענט איהם א יוד א חסיד:
- און איהר אליין טהוט נישט דאס זעלבע? איהר אליין רויכערט דען נישט פארהיטא פאפיקאסען אום שבת?
- איך, אנאלטערער ווד מעג! - האט דער אלטער געענטפערט - ווייל עס שטעהט דאך אין רער תורה: ושמו בני ישראל את השבת נאך די "קינ- דע" פון ישראל היטען דעם שבת, אבער איך בין שוין ווייט פון צו זיין א קינד.

שונוא מתנות יחיה.

א קליגער אפיקורס האט אמאל פער- ענטפערט זיין חילול שבת דערמיט,

אפאזאנקי שוויצזשע...

(א טראגיק-קאמדישע געריכטס-סצענע).

האט זיך אפגעשפילט פאלגענדער דיאלאג:

ריכטער: ווי הייסט איהר?
בעשולדיגטער: "מיאלעם טשיסטי פאר- טוך אי טשיסע רענצע".

ריכטער: "יאק אימיע איעצ?"
בעשולדיגטער: "מיאלעם טשיסטי פאר- טוך אי טשיסע רענצע".

ריכטער: וויזט די וועזונאניע!
בעשולדיגטער, דערלאנגענדיג א פא- פיר זאגט ווייטער: "מיאלעם טשיסטי פארטוך אי טשיסע רענצע".

דער ריכטער קוקט דערווייל אין פאפיר און שמייעלט, ווארום אנשטאט די וועזונאניע האט דער בעשולדיגטער איהם דערלאנגט אג'אורטייל פון גע- ריכט וועגען אקעסמסיע.

ריכטער: וואס האט איהר צו זאגען צו אייער פערטיידיגונג?
בעשולדיגטער: "וויסאקי סאנד! צא מאם וואכטיש, איך בין נישט קיין שוסטער און נישט קיין שניידער, איך בין גלאס א ביעדאק, טא וואס זאל איך טהון? נעם איך בייגעל, אפאזשאנ- קעס און גיב זיי אדעם מענשען, אלע מיאלעם טשיסטי פארטוך אי טשיסע רענצע. איך בין נישט קיין סוחר, בא סקאנד מאם פיעניענדיג, נאך איך נעם פון בעקער די בייגעל און צוטראג זיי צו די קונים, אלע מיאלעם טשיסטי פארטוך אי טשיסע רענצע..."

נאך א לענגערער בעראטונג האט דער ריכטער ארויסגעטראגען דעם מילדסטען אורטייל, פערמאט'ענדיג דעם אגנעקלאגטען אויף 5 זל. שטראף אדער א טאג תפיסה.
דער פערמאט'ער וועט אבזיצען א טאג אין תפיסה, ווייל-ווען האט ער דאס פערדינט 5 זל. א טאג!...

סעם.
די שניטע וועט זי מפנה זיין:

איבערגעגעבען געווארען אויסצופארשען א קאמפיע פון בוי-עקספערטען, וועלכע האט איהר פרייט איבערגעגעבען דעם בייראט ביי דער שטאדט-פערזאנלעכע ווי ס'איז פערשטעטעלט געווארען, זענען די פארווארפען ענטשטאנען צוליב א מיספערשטענדיג און זיי האבען נישט קיין שום פאכמענישען כאראקטער. אינזש. סטראקאלאוסקי איז אזוי-ארום גענצליך רעהאביליטירט גע- ווארען.

רעהאביליטירט דעם ארכיטעקט סטראקאלאוסקי.

געגען דעם אינזש. ארכ. סטראקא- לאוסקי, וועלכער האט אגנעפיהרט מיט דער בוי פון בנין פון דער פאלקס שולע אויף נארוטאוויטשא גאס זענען אין צוזאמענהאנג דערמיט מיט א צייט צוריק ארויסגערוקט געווארען א רייה פארווארפען. דער דאזיגער ענין איז

נערעניק אדאס הויפט

1 מיליאן זל.

אין לעצטענס געפאלען אין

דער בעקאנטער גליקליכער קאלעקטור

J. WEKSLER

ALEJA 6.

קויף דעריבער א לאס

צו דער 1-טער קלאס פון דער 31-טער מלוכה - לאטעריע

א פריעה פון ווייזלען.

שיער דערפיהרט צו גרויסע אונרוהען.

זענען גאנצע מחנות הונדערטער שקצים צוזאמענגעקומען גרייט "מקבל-פנים" צו זיין די "דעלענאציע" און ווער ווייטט מיט וואס דאס וואלט זיך גע- ענדיגט ווען נישט פאליציי, וועלכע האט זיי באלד נישט צוגעלאזט און געזעהען, אז זיי זאלען פערלאזען דעם מארק.

די אטמאספערע איז דערווייל גע- ווארען אגנעגליהט, די מחנות שקצים האבען נאך געבליאט מיט די אויגען און געפויסט די שטעקעס, ארויסק- קענדיג אויף "ארייט" און בינו לבינו מכבד געווען מיט ארענטליכע שטע- קעס, וועלכע יוד אין א יודיש הי- טעל, וואס איז נאך דורך יענע זייט אדורכגעגאנגען. אויך אונזער "ליבער" רעדאקטאר פון "עכא" איז געווען אויס'ן מארק און ארומגעשטעלט, צו- קוקענדיג צו די סצענעס און כסדר גע- מאכט גאטציען, כדי שפעטער צו מא- כען העץ-מטעמים פאר די לעזער.

ערשט א זייער 2, ווען די שקצים האבען דעם יורישען "העלד", דעם "קיש" אפגעפיהרט ביז אונטער דער שטאט איז ווהיגער געווארען. אזוי האט קיין סך נישט געפעהלט, אז איין פורץ גדר'ניק זאל דער- פיהרען צו טרויעריגע אונרוהען.

שבת תורה אויפגעראכט צו הקפות, האט דער שוהל-עולם געהאט א שטי- קעל אטראקציע. עס האט זיך דאס ערשטע מאל צוגעקאפט אום פרעמיל דאווענען מעריב דער משורר פון חזן הוט, משה אהרן גראדזיסקי. ער האט גאנצעמאכט אלע חוגישע קנייטשעלעך און דריי'לעך פון חזן הוט. ער האט ביים עולם געזאגט אונטענומען, נעמען- דיג אין בעטראכט, אז עס איז זיין ערשטער ארויספארה, אז ער איז נאך יונג און זיי שטים געפונט זיך אין טאטאדיום פון ענטוויקלונג.

די נייע גבאים ה' צבי דאווידא- וויטש און ה' חיים בער ניימאן הא- בען זיך זעהר גוט אנ'עצה געגעבען מיט'ן טיילען די הקפות, איינפיהרע- דיג צו דער צופרידענהייט פון אלע מתפללים, א דעמאקראטישע פארום פון גגרים מיט ארימע צוזאמען.

צוליעב חתן בראשית איז געקומען צי א שטיקעל אינצידענט צווישען דעם פרעזעס פון "מזרחי" ה' לייב בערקאוויטש, וועלכער האט שוין מכמה שנים געהאט די חזקה אויף חתן בראשית און ה' חיים בארגשטיין, וועל- כער האט געוואלט, אז אנאלדערער זאל בעקומען, כדי עס זאל נישט זיין חזקה. דער רוב עולם האט זיך גע- שטעלט אויף דער זייט פון ה' בער- קאוויטש. און אויף להבא, אויב עס זענען פעהרען עטליכע קופצים, זאל פריהער אויסגעלייטערט ווערען. דעם חתן תורה, דעם בעליעבטען חזן אברהם הוט, האט איהם אויך היי- יאהר בעעהרט א גרויסער עולם שוהל- מתפללים, וועלכער איז געקומען אויף זיין טראדיציאנעלען קירוש.

מיר וואלטען היי-יאהר שבת-תורה אפגעקומען מיט קליינע אינצידענטלעך, ווי צוליעב א "עוור דליס"-הקפה אדער צוליעב א "התן בראשית" - האט זיך אבער אריינגעלייגט דער שטן און גע- וואלט דערפיהרען צו א גרויס געו- דער, וואס האט געקאנט דערפיהרען צו ערגסטע פאלגען.

און דער אויפגעבאק איז געקומען צוליעב א געוויסען חיים שערדאזקי פון דארף לאנגאווינק, וועלכער האט אין שבת תורה אויס'ן וועלכער מארק וועלכען אונזערע גוטע שכנים האבען נישט געוואלט אפלייגען, ארויסגעשטעלט זיך מיט א בויד טרעפעס. די מעשה האט דעם עולם פערדראסען. עס האט טאקי אין וועלען ביז איצט נאך נישט פאסירט, אז א יוד זאל זיך אין יום- טוב ארויסשטעלען פראנק און פריי האנדלען. וואס געהט אבער צו טהון? מסתמא איז ער נישט קיין גרויסער צדיק, איבערהויפט האט זיך דער עולם דערוואוסט, אז דאס איז נישט זיין ערשטער ארויספארה. פערבייגענענדיג האט זיך דעריבער דער עולם בעגני- גענט מיט קוקען אויף דעם פורץ גדר ווי אויף בייזע וואונדער.

האט זיך אבער אין גערער שטיבעל אויפגעהויבען דער אמת'ער ויצעק זיך א חברה יונגעלייטלעך האבען זיך גע- לאזט אין מארק אריין מיט צוויי מארק- שטעהער בראש, וועלכע האבען גערע- כענט צו קענען ביי איהם פועל'ן מיט גוטען, אז ער זאל אראב פון מארק. זיי האבען אבער געהאט א גרויסען טעות, ער האט געהאט נעמען זיך שקצים און ווי נאר חנניה לאפערשטיין איז צוגעגאנגען האט ער בעקומען ארענטליכע קלעפ אין פנים אריין און א פאליצייאנט האט איהם נאך גענומען אויס'ן פאסטערונק און צוזאמענגע- שטעלט געגען איהם א פראטאקאל פאר שטערען די רוח.

וואלט זיך מיט דעם געענדיגט, מילא וואלט נאך געווען א האלבע צרה. הא- בען אבער היינטיגע יונגעלייטלעך זיך געלאזט אויפסטייגן שוהל אדיין, וואו מען האט געהאלטען אין מיטען דאזי- גען און פערלאנגט נישט אנדערש נאך אז זער מורה-הוראה זאל מיט זיי-מיט געהן מעורר זיין דעם פורץ-גדר'ניק. דא האבען זיך אריינגעמישט בעלי- הבתים און די היץ-קעס אפיסעל אב- געקיהלט, נישט לאזענדיג דעם מורה- חוראה מיטגעהן, ווייל מעהר ווי צו אומכבור וועט עס נישט דערפיהרען. די בעלי-בתים האבען אלץ געהייסען די קנאים פערלאזען די שוהל און נישט שטערען דאס דאווענען. אונטער דער צייט האט מען נאך ארויסגעשיקט צו איהם זיין אלטע קראנקע מוטער, אבער אויך די מוטער האט נארגיטש געקענט פועל'ן - אבער ס'איז א פנים אלץ נאך ווייניג געווען און די יונגעלייטלעך זענען געגאנגען אויפ- ניי ארויסוויזען קנאות, וואס הייסט עפס, די גאנצע וועלט קען דאך אונ- טערגעהן און זיך געלאזט מיט עטליכע חסידים אין מארק אריין. ווי גאר מען האט זיי פונדערווייטענט דערוועהן,

בעסטיאלישונר רויב = מאָרד אויף פילסודסקי גאס 7.

אויף אַ שוידערליכען אופן ערמאָרדעט אַ 12-יעהרג יידיש מיידעל און אַ משרת.

דינסטאָג אין דער פריה איז אונזער שטאָט אויסגעציערט געווארען פון אַ יריעה וועגן אַ שוידערליכען רויב-מאָרד, וואס איז אויסגעפיהרט געוואָרען אויף פילסודסקי 7.

אין דעם דאָזיגען הויז אין פראַנט געפונען זיך דער פרייז-אַנשטאַלט פון ה' לודוויק מיטלער. אויפ'ן ערשטען שטאָק האט ה' מיטלער אַ צימער, וואו ער לאָזט געווענליך זיינע מכשירים און אויך פערשידענע אַרטיקלען פאר דעפטישען, מיט וועלכע ער האַנדעלט. אין דעם דאָזיגען צימער פלעגט אויך נעכטיגען דעם ה' מיטלער'ס משרת, די 37-יעריגע מאַריאַ ליבערסקא, וועלכע האט געהיטען די וואוינונג. אין דער טראַגישער נאַכט פון מאָרד האט אויך דאָרט גענעכטיגט דער פרוי מיטלער'ס ברודער-טאכטער, די 12-יעהריגע פראַנצאַ ראָזענוואַלד פון בלאַזקאווינא, וועלכע איז געקומען פערברענגען יום-טוב ביי איהר מוהמע.

מאָנטאָג אָווענד האט ה' מיטלער, ווי געווענליך, פערשלאָסען זיין געוועלעב און די שליסלען איבערגעלאָזט דער דינסט, וועלכע איז צוזאַמען מיט דעם מיידעל אַרויף שלאָפן אין דעם צימער איבער'ן געשעפט. צומאָרגענס, ד. ה. נעכטען, אַרום 6 פארטאנס איז די קריסטין, וואס קומט אויפרימען דאס שכנות'דיגע וויין-געוועלעב פון ה' ה. ראָזשוושיק, אויפגעקומען - געוואָרען, אַז זי זעהט נישט ה' מיטלער'ס משרת, מיט וועלכער זי טרעפט זיך יעדען טאָג ביי דער אַרבייט.

דערוועגנדיג, אַז די הינטער-טהיר איז אָפּען, איז זי דעריבער אַריין אינגע וועג און דאָ האט זיך פאר איהרע אויגען ענטפלעקט אַ שוידערליך בילד: אויף דער ערד איז אין אַ קאַלדזשע בלוט געלעבען דער טויטער קערפער פון דער דינסט. די רוימערין האט גלייך אַלאָמירט די פאָליציי. אינאָווי-שען האט מען אויך מוידע געווען דעם ה' מיטלער. די אָנוועזענדע זענען דאָן אַרויף אין דער שטוב אויפ'ן ערש-טען שטאָק, וואו זיי האבען ערוואַרט צו געפינען אַ שלאָפענדיגע די קליינע פראַנצאַ ראָזענוואַלד. ווען זיי זענען אָפּער אַריבער די שוועל פון צימער - אַנב איז אויך דאָ די-טהיר אָפּען גע-ווען - זענען זיי שטעף געבליבען ווי פערקלערט פון דעם שרעקליכען בילד, וואס זיי האבען דערוועגן: אויפ'ן בעט, בעפלעקט מיט בלוט, איז געלעבען טויט מיט אַ צעשמעטערטען קאָפּ, דאס קליי-נע מיידעלע.

די ערשטע אויספארשונג האט פּעס-געשטעלט, אַז סיי די דינסט, סיי דאס מיידעלע זענען דער'הרג'עט געווארען מיט אַ גרויסער טעמפע איינזען-שטאַנג, מיט וועלכען די באַנדיטען האבען זיי-ער קרבנות געשלאָגען איבער די קעפּ. ס'איז וואַרשיינליך, אַז דער מאָרד איז אויסגעפיהרט געווארען שפעט ביי-נאַכט און די דינסט איז אויף אַ גאָך נישט פּעסטגעשטעלטען אָפּן אַראָבע-נאָרט געווארען אין געוועלעב, וואו זי איז ערמאָרדעט געווארען. דינגבים הא-פען דאָן ביי איהר צוגענומען דעם שליסלע פון דער וואוינונג, און זענען אַרויף אין צימער אויפ'ן שטאָק, וואו זיי האבען ערמאָרדעט די קליינע רא-זענוואַלד אין שלאָף און צוגערויבט אַ

דאס בעסטיאלישע פערברעכען איז ווייטער די טעמע פון אַלע געשפּרעכען אין שטאָט אין דער אויסגאַנג פון דער אויספארשונג ווערט ערוואַרט מיט גרויס שפּאַנגע דורך דער בעפעלקע-רונג.

לעצטער האט דעם מיניסטער דערלאָנגט דעם טעקסט פון די רעזאָלוציעס, וואס זענען אָנגענומען געוואָרען בעת דער מאַניפעסטאציע פון 16 ס. ה. אַבויעפאלטשיקעס אַרויסגערופען אַוואַנטורעס בעת'ן צוזאַמענפאָהר פון די האַללערטשיקאס ביי דער יאָסנא גורא.

פּערג. זונטאג איז אין טשענסטאָכאוו פארגעקומען אַ צוזאַמענפאָהר פון הא-לערטשיקעס, אין וועלכען עס האט זיך אויך בעטייליגט גע. האַללערטשי-קעס האט זיך געפונען צווישען די פאָרקען ביי דער יאָסנא גורא האט אַ באַנדע אַבויעפאלטשיקעס אַרויסגערופען אַ טומעל, וועלענדיג זיך בעטייליגען

לעצטער האט דעם מיניסטער דערלאָנגט דעם טעקסט פון די רעזאָלוציעס, וואס זענען אָנגענומען געוואָרען בעת דער מאַניפעסטאציע פון 16 ס. ה. אַבויעפאלטשיקעס אַרויסגערופען אַוואַנטורעס בעת'ן צוזאַמענפאָהר פון די האַללערטשיקאס ביי דער יאָסנא גורא.

פּערג. זונטאג איז אין טשענסטאָכאוו פארגעקומען אַ צוזאַמענפאָהר פון הא-לערטשיקעס, אין וועלכען עס האט זיך אויך בעטייליגט גע. האַללערטשי-קעס האט זיך געפונען צווישען די פאָרקען ביי דער יאָסנא גורא האט אַ באַנדע אַבויעפאלטשיקעס אַרויסגערופען אַ טומעל, וועלענדיג זיך בעטייליגען

לעצטער האט דעם מיניסטער דערלאָנגט דעם טעקסט פון די רעזאָלוציעס, וואס זענען אָנגענומען געוואָרען בעת דער מאַניפעסטאציע פון 16 ס. ה. אַבויעפאלטשיקעס אַרויסגערופען אַוואַנטורעס בעת'ן צוזאַמענפאָהר פון די האַללערטשיקאס ביי דער יאָסנא גורא.

פּערג. זונטאג איז אין טשענסטאָכאוו פארגעקומען אַ צוזאַמענפאָהר פון הא-לערטשיקעס, אין וועלכען עס האט זיך אויך בעטייליגט גע. האַללערטשי-קעס האט זיך געפונען צווישען די פאָרקען ביי דער יאָסנא גורא האט אַ באַנדע אַבויעפאלטשיקעס אַרויסגערופען אַ טומעל, וועלענדיג זיך בעטייליגען

לעצטער האט דעם מיניסטער דערלאָנגט דעם טעקסט פון די רעזאָלוציעס, וואס זענען אָנגענומען געוואָרען בעת דער מאַניפעסטאציע פון 16 ס. ה. אַבויעפאלטשיקעס אַרויסגערופען אַוואַנטורעס בעת'ן צוזאַמענפאָהר פון די האַללערטשיקאס ביי דער יאָסנא גורא.

פּערג. זונטאג איז אין טשענסטאָכאוו פארגעקומען אַ צוזאַמענפאָהר פון הא-לערטשיקעס, אין וועלכען עס האט זיך אויך בעטייליגט גע. האַללערטשי-קעס האט זיך געפונען צווישען די פאָרקען ביי דער יאָסנא גורא האט אַ באַנדע אַבויעפאלטשיקעס אַרויסגערופען אַ טומעל, וועלענדיג זיך בעטייליגען

לעצטער האט דעם מיניסטער דערלאָנגט דעם טעקסט פון די רעזאָלוציעס, וואס זענען אָנגענומען געוואָרען בעת דער מאַניפעסטאציע פון 16 ס. ה. אַבויעפאלטשיקעס אַרויסגערופען אַוואַנטורעס בעת'ן צוזאַמענפאָהר פון די האַללערטשיקאס ביי דער יאָסנא גורא.

פּערג. זונטאג איז אין טשענסטאָכאוו פארגעקומען אַ צוזאַמענפאָהר פון הא-לערטשיקעס, אין וועלכען עס האט זיך אויך בעטייליגט גע. האַללערטשי-קעס האט זיך געפונען צווישען די פאָרקען ביי דער יאָסנא גורא האט אַ באַנדע אַבויעפאלטשיקעס אַרויסגערופען אַ טומעל, וועלענדיג זיך בעטייליגען

געגרינדעט אַ דראַמאטישע טעקזע ביים „ברית החיל“.

ביים אַרטיגען „ברית החיל“ איז גע-שאַפּען געווארען אַ דראַמאטישע טעק-ציע. אויף דער פּערזאָנלעכע פון דער סעקציע, וועלכע איז פארגעקומען דעם 1 אקטאבער ד. ה. איז אויסגעוועהלט געווארען אַ לייטונג פון 4 פּערוואָן.

די רעזשיסערישע אויפזיכט געפונט זיך אין די הענד פון ה' לאַפּידיס. פּדי תיכף צוזאמערטען צו דער אַר-בייט האט די לייטונג בעשטימט אויף שבת, דעם 6 ד. ה. א פּערוואָלונג פון דער גאַנצער סעקציע, אויף וועלכע ס'וועט פּעסטגעשטעלט ווערען דער רעפּערטואַר פון דער נאָהנטער צייט.

נייער לייטער פון שטאָדטישען ערצייהונגס-אַנשטאַלט.

צוליב דער רעזיגנאַציע פון ביזאיע-טיגען לייטער פון שטאָדטישען ערצי-הונגס-אַנשטאַלט, האט דער שטאָדט-פּרעזידענט נאָמינירט אויף דעם דאָזיגען אַמט דעם ה' וויקטאָר סקאוואָן.

פערזענליכעס.

פּר. צעציליאַ קאָזאָק האט, נאָך 5 יאהר שטודיום, געענדיגט דאס שלעזי-שע מלבוה'שע קאָנסערוואַטאָריום - אין קאַטאָוויץ און בעקומען אַ דיפּלאָם אלס פּראָפּעסאָר פון פּאָרטעפּיאָן מוזיק.

Angielski francuski niemiecki

Lekcje zbiorowo i indywidualnie.
Opłata b. niska.
Kancelarja Kursów, Aleja № 20, telef. 10-78 czynna codz. od 13 do 14 i od 18 do 19-ej.

Kierownik Kursów
Leon Wajnsztok
abs. Uniw. Parysk.

נייער דירעקטאָר פון דער „אָנזע- פּיעטשאַלניע" אין טשענסטאָכאָוו.

פּערגאַנגענעס מאָנטאָג איז אָנגעקומען נאָך טשענסטאָכאָוו און איבערגענומען זיין אַמט דער נייער דירעקטאָר פון דער עפענטליכער אָנזעפּיעטשאַלניע, ה' פעליקס טאַמאַשעווסקי, וועלכער איז ביז איצט געווען דירעקטאָר פון דער ראָדאַמער אָנזעפּיעטשאַלניע.

נאָך דעם איבערגעבען זיין שטעל-פּערטרעטער די אַנצונדעס האט דער אָבּערטענדער דיר. מאָטילאָ פארגע-שטעלט דעם דיר. טאַמאַשעווסקי די בעאַמטע פון דער אָנזעפּיעטשאַלניע און דאָן זיך מיט זיי געזעגענט. די געזענגונג האט געטראָגען אַ וואַרימען כאַראַקטער. איז זאָל זענען געווען פּער-זאַמעלט אַרום 200 בעאַמטע, אין ווע-מענס נאָמען ה' פּוילמאַן האט געזעגענט דעם דיר. מאָטילאָ.

דיר. מאָטילאָ פּאָהרס-אַב אויף עטלי-כע טעג נאָך אינאָוואַרצלאָוו, וואו ער וועט איבערנעמען זיין נייעם אַמט. ענדע וואָך וועט דיר מאָטילאָ צוריקקו-מען, פּדי זיך צו בעטייליגען אין דער געזענגונגס-פּיערליכקייט, וואס וועט לכּבּוד איהם ספּעציעל איינגעאָרדענט ווערען.

קאָנפּיקטירט דעם „גאַניעץ" פאַר אַ בעריכט וועגען די געשעהענישען ביי דער יאָסנא גורא.

אין צוזאַמענהאַנג מיט אַ בעריכט, וואס איז געווען געדרוקט אין „גאַניעץ" פון 2 ד. ה. וועגען די געשעהענישען, וואס זענען פארגעקומען ביי דער יאָסנא גורא בעת'ן צוזאַמענפאָהר פון די הא-לערטשיקעס איז דער דאָזיגער נומער פון „גאַניעץ" קאָנפּיקטירט געווארען לויט אַ פּעראַרדנונג פון דער סטאַ-ראָסוואָ.

סאַר אַ קאַרעספּאָנדענץ פון טשענ-סטאָכאָוו וועגען די זעלבע געשעהעני-שען איז אויך קאָנפּיקטירט געווארען אין וואַרשא דער „קיריער וואַרשאַווסקי".

פון פּראָפּ. וויינשטאַקס שפּראַכען- קורסען.

אין די נאָהנטסטע טעג וועלען זיך אָנהויבען די לעקציעס אויף די שפּראַ-כען-קורסען פון פּראָפּ. ל. וויינשטאַק, אָבּסאָלועטע פון פּאָריזער אוניווערזי-טעט. די לעקציעס ווערען אונטערייכ-טעט דורך פּאַפּעסאַטען סאַפּיאַליטעטען פון יעדער שפּראַך.
די איינשרייב-אַפּעצאָלען אויף די קורסען זענען פּאַפּולערע.

פון י.מ.ס.פּ. „מכבי".

קורסען פאַר ספּאָרט-אינסטרוקטאָרען.

דער שטאָדטישער קאָמיטעט פאר פיזישער ערציהונג אָרדענט איין צוויי-קורסען פאר אינסטרוקטאָרען פון פיזי-שער ערציהונג, איינעם פאר מענער, דעם צווייטען פאר פרויען. די קורסען וועלען דויערן פון 15 ד. ה. ביז דעם 15 יאנואַר 1935.

מיטגלידער פון „מכבי", וועלכע ווילען זיך אין די קורסען בעטייליגען, דאַרפּען זיך מעלדען אין סעקרעטאָריאַט פון פּעראַיין ביז דעם 7 ד. ח.

דאָנסינג אין „מכבי".

מאַרגען שבת-צו-נאַכטס 9 א זיגער קומט-פאר אין זאָל פון „מכבי" אַ דאַנסנינג.

פון קאָמערעל-טעאַטער.

היינט, 8 א זיגער אָווענד קומט-פאר אין קאָמערעל-טעאַטער א פארשטעלונג פון דער פּרעהליכער קאָמדיע „די לייכטזיניגע שוועסטער". די קליינע צאָהל איבערגעבליבענע בילעטען צו פּאַפּולערע פּריזען צו בעקומען אין דער געוועלשאַפט „קולטור-ליגע", אַלעזע 12 היינט אַ גאַנצען טאָג ביז 8 א זיגער אָווענד.

Kino „EDEN"

צום 1-טען מאל צוזאַמען אויפ'ן עקראַן! לילי דאָמיטאַ אין ה. גאַראַט
אין דעם נייעם גרויסען „פּאַקס" פילם

Skradziono człowieka

עריק פּאַמער'ס רעאַליזאַציע.
איבער'ן פּראָגראַם: קאָמדיע, „פּאַקס" און „פּאַט" אַקטואליטעטען.

שבת און זונטאָג האָלב 1 צו 50 גר.
Od wieczora do północy.

Kino „LUNA"

היינט און ווייטערע טעג
PRZEDMIĘSCIE

מעכטיגער פילם מיט
וואַלאַס בערי
רושעק קופּער
רושאַרוש ראפּט
פּעי רעי.

שבת און זונטאָג מיטאַג-פאַרשטעלונגען
I cóz dalej, szary człowieku.

„ATLANTIC"

אַגראַדאָוו 14.
גרויסער דאַפּעלטער פּראָגראַם!
באַריס קאַרלאָף, דזשאַן באָלס אין פילם

Frankenstein

און די סופּערקאָמדיע
PRECZ z TEŚCIOWĄ

מיט די פּרעכטיגע קאָמיקער-פאַר סליים סאַמערוויץ און זאָסי פּיטסט.